ב"ה

ואביטה

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

המשך סעודת משיח | עמ' ב
רעוא דרעוין שבת פרשת שמיני

בטול והתעדנות | עמ' י
בר מצוה שמואל שי' עיני

ברית לביא שי' מזיג | עמ' טז
כ"ה ניסן ע"ח - כפ"ח

אמונה ובטחון (10) | עמ' כא
שיעור לבנות תיכון יעלת חן

דבר יום ביומו | עמ' לה
פרשת אחרי-קדשים

מענות ותשובות (1) | עמ' לח
תשובות לשאלות במייל

יוצא לאור לקראת שבת
פרשת אחרי-קדשים תשע"ח

לקבלת השיעורים: itielgi@pnimi.org.il
לקבלת מסרי הוואצאפ: 0507951105

כ"ב ניסן ע"ח - כפ"ח

המשך סעודת משיח

רעוא דרעוין שבת פרשת שמיני

א. סדר ניגונים באור חוזר

פתחו ב"האפ קאזאק".[א]

אתמול עשינו סדר ניגונים בדרך של אור ישר, מהבעל שם טוב עד לרבי. היום נעשה הפוך, בסדר של אור חוזר – מהרבי עד לבעל שם טוב – וגם נשיר ניגונים אחרים. [סדר הניגונים ששרו (בין הדיבורים לקמן): "והיא שעמדה", ניגון יב-יג תמוז, ניגון רוסטוב, ניגון ויטבסק (אותו היו שרים חסידי הרבי המהר"ש), "כאיל תערוג", "ניא זשורצי" (אותו היו שרים חסידי אדמו"ר האמצעי), "קול דודי", ניגון המגיד ממעזריטש המקובל במסורת רוז'ין, ניגון הבעש"ט (הראשון בדיסק מלוה מלכה).]

[בין הניגונים הרב אמר:] המעלה בכך ששרים את הניגונים למפרע היא שמרגישים איך הכל מתכלל ברבי. בכלל יש התכללות בין כל הרביים, והרבי אמר שכל הרביים הם נקודה אחת, אבל בעיקר מרגישים את ההתכללות במלכות – איך הדור האחרון מקבל מכל הדורות שקדמו לו ומכיל אותם. כאשר שרים את הניגונים מהבעש"ט והלאה יותר מרגישים כל אחד מהרביים בעצמו, איך הם מופיעים אחד אחרי השני, ופחות מרגישים את ההתכללות. לעומת זאת, כאשר מתחילים מהרבי מרגישים כיצד כל הניגונים ששרים אחר כך הם בתוך הרבי – התקשרות לכל הרביים דרך הרבי האחרון.

ב. משחק מכירת החמץ

פסח-שפיל

בספר משלי יש פסוקים שהתורה אומרת על עצמה – "ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשֻעים יום יום משחקת לפניו בכל עת. משחקת בתבל ארצו ושעשֻעי את בני אדם". אדמו"ר הזקן מסביר בתניא שדוד המלך נענש על כך שקרא לתורה "זמירות" משום ששבח את התורה בחיצוניותה והמעלה הפנימית של התורה היא "שעשֻעים יום יום משחקת לפניו בכל עת" – יש משהו של משחק בכל התורה כולה (מצד פנימיותה), בכל חג יש את המשחק שלו.

פסח הוא ראש השנה לרגלים, בזמן האחרון דברנו על סדר שמתחיל מחנוכה ולפעמים מוסבר בחסידות שהשנה מתחילה מפורים – בפורים בודאי שיש משחק, "פורים שפיל", וכך צריך למצוא משחק בכל חג. מה המשחק של פסח? [גניבת האפיקומן?] היה אפשר לומר שגניבת האפיקומן, אבל נעבעך-נעבעך בחב"ד לא גונבים את האפיקומן. [כל החומרות המשוגעות?] בצורה פשוטה המשחק של פסח הוא מכירת חמץ – מכירת חמץ היא הערמה, משחק, שמוכרים את החמץ לגוי ובסוף הוא חוזר ליהודי אחרי החג.

ארבעה שחקנים במשחק המכירה

עושים במכירה משחק שלם, עם כמה שחקנים – יש יהודי שמוכר ואת הגוי שקונה ושחקן מאד

[א] נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

חשוב באמצע הוא הרב. משחק מכירת החמץ לוקח מהרב שעות נוספות, הוא עובד 24 שעות בימים שקרובים לפסח, אבל הוא מאד מרוצה ממנו – בסוף הוא מרויח ממנו הרבה כסף. בחב"ד לא מסתפקים רק ביהודי, ברב ובגוי – מצרפים עוד יהודי למכירה, שיהיה ערב קבלן.

אם כן, יש מבנה שלם של י-ה-ו-ה במכירת החמץ: היהודי התמים שמוכר את החמץ הוא ה-**י** (יוד, לשון יהודי, כידוע) והגוי שקונה בסופו של דבר את החמץ הוא **ה** תתאה. יוצא שהמתווכים במכירה זו הם בעצם מדרגות של התכללות בין היהודי והגוי – הרב, שעומד ישירות מול היהודי, הוא 'הגוי שביהודי', והערב הקבלן, היהודי שבין הרב לבין הקונה, הוא 'היהודי שבגוי'...

נשים לב שה**רב** וה**ערב** יחד הם "**ערב רב**", סוד ה**דעת** המחברת בין היהודי (שיש לו דעת וכח בחירה מלא) לגוי (שאין לו דעת שלמה כו').

כמה שוה "**הגוי שביהודי**" (הרב) שהוא עצמו שוה "**היהודי שבגוי**" (הערב, לבוש בשחור, ועוסק בשחור, "שחור כעֹרב")? 361 = **גוי** ברבוע! כמה שוים כל ארבע המדרגות יחד? **יהודי**, **הגוי שביהודי**, **היהודי שבגוי**, **גוי** = 776, **ביאת המשיח** וכו' (ראה שער ביאת המשיח בסוד הוי' ליראיו). והוא עולה ד"פ **צדק** (מלכותא קדישא, בחינת הגוי במבנה), ממוצע ארבע המדרגות, כאשר כל **צדק** עולה ב"פ **מהיטבאל** (אשת הדר, ממוצע בין מלכי אדום ל"מלך מלך לבני ישראל"), יחוד **מה** (שרש היהודי) **בן** (שרש הגוי).

כמה שוה **יהודי**, **רב**, **ערב**, **גוי**? 528, משולש **לב** (הערך הממוצע של ארבע המדרגות = 132, **קבל**, שרש "[ערב] **קבלן**"). **יהודי**, **רב**, **גוי** (בלי ערב, כמנהג העולם) = 256, 16 ברבוע, ח"פ **לב** (**ערב** = 16 פעמים 17, **טוב**). **יהודי**, **רב-הגוי שביהודי**, **ערב-היהודי שבגוי**, **גוי** = 1250, הרבוע הכפול של 25 = 625 העולה אדם במילוי (**אלף דלת מם**) – יש אדם מלא יהודי ויש אדם מלא גוי. אם נוסיף לזה **משחק מכירת חמץ** יעלה הכל 2506 = 7 פעמים **משיח** (הרומז בעצמו ל**משחק מכירת חמץ**, ודוק)!

זו דוגמה להתבוננות של מבנה שלם בו הגוי תופס את מקום המלכות – צריך שיהיה גם גוי (כדי לתקן את המלכות, ועד שקיים הו"א אצל היהודי שהמלך עצמו יהיה גוי, "אשימה עלי מלך ככל הגוים", הו"א שהתורה צריכה לשלול בתוקף: "[שום תשים עליך מלך אשר יבחר הוי' אלהיך בו] מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא"). היתה שנה אחת, כשהייתי יותר צעיר, עם דם יותר חם, שלא רצינו למכור את החמץ לגוי, רק לקיים "תשביתו שאר מבתיכם" כפשוטו – אמרנו שכאן בארץ אין גוים ולא צריך למכור להם. [אחד הילדים: אבל יש גוים בארץ...] כן, אבל לא צריכים להיות. בכל אופן, בשנים שאחר כך ירדנו מהעץ הזה, פשוט עושים מכירת חמץ בלי לחשוב יותר מדי, כך המנהג, כך המשחק...

בטול-בעור-מכירה

בכלל, יש הרבה 'משחק' בערב פסח – עושים על אותו חמץ שלשה דברים. גם מבערים את החמץ – אנחנו נוהגים כרבי יהודה, שביעור חמץ הוא בשריפה – גם מבטלים אותו גם מוכרים אותו. זו שאלה גדולה באחרונים איך אפשר לעשות את שלשת הדברים על חמץ אחד. יש מי שאומר חילוק בין הבטול לבין המכירה – המכירה חלה רק על דברים שיש בהם חשיבות (שווי) ואילו הבטול כעפרא דארעא נוגע בעיקר לדברים קטנים שלא מוכרים אותם, פירורים. חילוק נחמד, אבל לא מוכרח. לכן יש מקפידים לומר ביטול חמץ אחרי שהחמץ התחיל להישרף, אבל לפני שנשרף לגמרי, כך שיקוים בו גם ביעור וגם יהיה לביטול על מה לחול. מתי שורפים את החמץ? המנהג הוא לאחר את השריפה ככל שניתן, עד הרגע האחרון

שאפשר – צריך לשרוף אותו כשהוא עדיין ברשותנו, ותוך כדי השריפה אומרים את הבטול, והכל נעשה לפני זמן המכירה, שחלה בחצות היום (או רגע קודם).

שלשת הדברים שעושים על החמץ הם כנגד שלשת האבות: אברהם אבינו אומר על עצמו "ואנכי עפר [ואפר]" – יש לו בטול פנימי כעפר, וכנגדו אנחנו מבטלים את החמץ שברשותנו כעפר הארץ. האפר באברהם – "ואנכי עפר ואפר" – הוא מצד התכללות יצחק בו (כשם שנאמר בו בעקדה "עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה", כשהתכלל עם מדת היראה של יצחק), שהרי אפרו של יצחק צבור ומונח תחת כסא הכבוד. בעור חמץ – שאנו נוהגים לקיימו בשרפה לאפר, כדעת רבי יהודה – מכוון כנגד יצחק, שאפרו צבור ומונח תחת כסא הכבוד כנ"ל. מכירת החמץ מכוונת כנגד יעקב אבינו, שעושה עסקים עם גוים – עם עשו אחיו ועם לבן חמיו. יש כאן כוונה במכירת חמץ – כשמוכרים חמץ בארץ יש לכוון שמוכרים אותו לעשו וכשמוכרים חמץ בחו"ל יש לכוון שמוכרים אותו ללבן.

הלכה מעניינת לגבי מכירת חמץ היא מה קורה כאשר יהודי בארץ ישראל מוכר חמץ שנמצא בחו"ל – לדוגמא בבולטימור. מתי החמץ חוזר להיות ברשות היהודי, מיד אחרי שביעי של פסח, כשנגמר פסח בא"י, או רק אחרי תום פסח בחו"ל, אחרי אחרון של פסח? ההלכה היא שהולכים לפי היהודי הקונה (את החמץ בחזרה), ולכן כבר באחרון של פסח בחו"ל החמץ חוזר לרשות היהודי שנמצא בארץ. רואים שהולכים לפי הקונה, ולא לפי המוכר.

בטול-בעור-מכירה עולים 600 – סוד **פר** דינים ו-**שך** דינים (כללות הדינים) – והם פועלים פעולה של המתקת הדינים. בפרטות, שלש הפעולות הם כנגד שלשת שלבי תהליך התיקון השלם, הכנעה-הבדלה-המתקה: בטול החמץ הוא פעולה של הכנעה; בעור החמץ באש הוא פעולה של הבדלה-העלאה ב**יקד-אש** של **קדש** (לשון הבדלה); מכירת חמץ היא המתקה, שהרי תכליתה היא החזרת החמץ באופן כשר לאחר הפסח, כשהוא חוזר להיות מותר (עד להמתקה הגמורה בשבועות, בו מקריבים מן החמץ את שתי הלחם, כנודע).

ג. שבע חכמות

הרגלים כנגד חב"ד וימי הפסח כנגד שבע החכמות

הרבה פעמים מקבילים את שלשת הרגלים לשלשת האבות, שכנגד המדות חג"ת, כמו שאומרים בפיוט בסיום הסדר "שלשה מי יודע? שלשה אני יודע – שלשה אבות". ההקבלה הרגילה היא על פי סדר הרגלים – פסח (חג האביב והאהבה) כנגד אברהם אבינו, שבועות (בו קבלנו תורה מפי הגבורה, לקול שופר מאילו של יצחק) כנגד יצחק אבינו וסוכות כנגד יעקב אבינו (בו נאמר בפירוש שנסע לסוכות ובנה סוכות).

אבל אפשר להעלות את ההקבלה הזו מחג"ת גם לחב"ד, כמו שמוסבר בכוונת התפלה, בברכה הראשונה בעמידה, ש"אלהי אברהם, אלהי יצחק ואלהי יעקב" מכוונים כנגד חב"ד. אם נקביל כך חג הפסח מכוון כנגד חכמה (מתאים לגילוי קטנות אבא באכילת מצה בליל הסדר וגילוי גדלות אבא בשתית כוס הקידוש), חג השבועות כנגד הבינה (מתאים לכך שבו ז"א ונוקבא מקבלים "כתר אחד לשניהם" מתפארת אמא, והוא יום החמשים לספירת העומר, סוד שער הנון של הבינה) וחג הסוכות כנגד הדעת, כמו שמפורש בו "למען ידעו דורותיכם כי בסֻכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים". בסוכות הכי מפורש, וכפי שנפסק להלכה – בריש הלכות סוכה לאדמו"ר הזקן – הדעת-המודעות בסוכות לטעם קיום המצוה ("טוב טעם ודעת למדני כי במצותיך

האמנתי", המשכה מאמונה, אור מקיף, לדעת, אור פנימי) היא חלק מהמצוה, והיא אף לעיכובא.

מכך תצא לנו כוונה חדשה לחג הפסח. אמנם אנחנו עומדים כבר אחרי החג, אבל הרי "עבר זמנו בטל קרבנו לא אמרינן", ובעיקר בקביעות כמו השנה שאנחנו עוד בשבת שצמודה לפסח וממשיכה אותו. [פעם הרב אמר ששלשים יום קודם הרגל דורשים בהלכות החג, אבל בכוונות החג דורשים שלשים יום אחרי הרגל.] נכון, הסברנו כך על יסוד דברי הבעל שם טוב שעיקר עבודת האדם היא ההכנה שלפני המצוה, אבל הגילוי וההשראה האלקיים של המצוה באים דווקא אחריה. מאד ניכר בפסח שעיקר עבודת ההכנה היא לפני החג, בעבודות הנקיון ובדיקת חמץ לחג – העבודה של הנשים הצדקניות, שרבי לוי יצחק מברדיטשוב הסביר שהיא בסוד קשר"ק, כמו שדברנו אמש עם הנשים. בכל אופן, אם חג הפסח מכוון כנגד החכמה אז מתבקש לומר ששבעת ימי החג הם כנגד "שבע חכמות".

שבע חכמות

אצל הראשונים מקובל לדבר על שבע חכמות. רמז לכך שיש שבע חכמות היא שבעת קני המנורה. המנורה בכלל היא סמל של חכמה, וכמאמר חז"ל "הרוצה להחכים ידרים" מפני ש"מנורה בדרום", ולמנורה-לחכמה יש שבעה קנים – ללמד שהיא מתחלקת לשבע חכמות. אסמכתא נוספת מביאים מהפסוק "חכמות נשים בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה" המלמד שהחכמה נחלקת לשבעה עמודים. החכמה נקראת בכלל "נקודה דנעיץ" – היא נעוצה-מתגלה בכל הספירות שתחתיה – ובפרט עליה להיות נעוצה בכל שבע החכמות הכלולות בה ונמשכות מההעלם אל גילוי מתוכה, כדי להחדיר בהן נקודה של בטול לאלקות השורה בהן ומחיה אותן (**שבע חכמות** = **בטול** פעמים **חי**, "החכמה [בטול] תחיה"). אם לא כן, שבע חכמות העולם (לשון העלם והסתר אלקות) הופכות להיות חכמות חיצוניות גרידא, שרק מגדילות את הישות של האדם.

יש שיטות רבות להסביר מהן בדיוק שבע החכמות, גם אצל חכמי אומות העולם, אך עלינו לקבל את המושג הזה משום שהוא מוזכר אצל חכמי ישראל מהראשונים ואילך – הרמב"ם מזכיר את שבע החכמות, המהר"ל מזכיר אותן וידועים גם דברי הגר"א שאי אפשר להיות שלם בחכמת התורה בלי להיות שלם בשבע החכמות.

הייתי חושב שלדבר בימינו על שבע החכמות – מושג שרווח במדע העתיק – נשמע מוזר. אבל מתברר שבישראל, בבית ספר לרפואה שעל יד הטכניון בחיפה – שלאחרונה פועל שם יהודי שקצת קשור אלינו – עסוקים בנושא, יש מכון מיוחד שעוסק בכך ויש אפילו יום בשנה שמוקדש לעיון במושג שבע החכמות ולאיחוד שלהם (כולל האיחוד שלהן עם התורה).

שלש חכמות ברורות

הרבה פעמים מסבירים שבעצם יש בתמצית שלש חכמות – חכמת התורה (חכמת האלקות, כדלקמן), חכמת המוזיקה-הנגינה וחכמת המתמטיקה-החשבון .

שלש החכמות האלה הן חכמות ברורות, אובייקטיביות – חכמת התורה היא "דבר הוי'" (והיא שמו של הקב"ה, עליו נאמר "הודאי שמו כן תהלתו"), שהיא חכמה ברורה; חכמת הנגינה מבוססת על כללים ברורים, גם מבחינה אובייקטיבית וגם מבחינה סובייקטיבית (מה נעים לאזן השומע); חכמת המתמטיקה היא מדויקת ומדידה – בעוד שאר החכמות הנלמדות אינן ברורות ולא ניתן לגמרי להוכיח אותן מדעת האדם.

שלש החכמות האלה מכוונות כנגד שלשת ממדי המציאות עליהם מדבר מורנו הבעל שם טוב – עולמות, נשמות, אלקות: חכמת התורה, חכמת האלקות, עוסקת, כפשוט, באלקות (כל התורה כולה היא שמות של הקדוש ברוך הוא כנ"ל, כל סיפור וכל מצוה הוא גילוי אלקות). חכמת הנגינה היא החכמה שמשפיעה על הנשמות ומבטאת אותן (כמו שכתוב שמשה רבינו ידע לנגן את הניגון המיוחד של כל אחד משש רבוא שרשי נשמות ישראל, שהוא מקור החיים שלו ב"רצוא ושוב", כמ"ש "כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר"). חכמת המתמטיקה היא השפה של המדעים המדויקים, מדעי העולמות.

והנה, **תורה נגינה** משלימים ל: 729, **זך** ברבוע וכו' (סוד **פסח מצה מרור**, כפי שהוסבר בהרחבה לאחרונה). **נגינה חשבון** משלימים ל: 484, **כב** ברבוע (ידוע שיש אלף-בית של **זך** אותיות, עם חמש האותיות הסופיות מנצפ"ך, ויש אלף-בית של **כב** אותיות). נמצא שנגינה, ככל ממוצע המחבר, מצטרף ומשלים לכאן ולכאן. הערך הממוצע של **תורה נגינה חשבון** = 365, 14 בהשראה, מספר מצות הלא-תעשה של התורה, כאשר 365 = 5 פעמים **חכמה**. יוצא שהכל בגימטריא **י-ה** (שם החכמה בקבלה) פעמים **חכמה**!

הקבלת שבע החכמות (כשיטת רבינו בחיי)

לאחרונה שני תלמידים יקרים וחשובים – שלא נמצאים כאן כעת, אבל בוודאי נמצאים אתנו ברוחם – שאלו על הסדר וההקבלה של שבע החכמות. נתבונן בשבע החכמות לפי השיטה של רבינו בחיי, וכל ההקבלה תהיה במוחין – בספירות כחב"ד – כמו שמתאים לחכמות (אח"כ נעתיק ממוחין למדות, לז"ת, והוא על דרך סוד ז' משקין שמקורם במוחין ומשתקפים גם במדות, "שבעה ושבעה מוצקות לנרות [המנורה, סמל החכמה כנ"ל] גו'"):

החכמה הראשונה היא **חכמת האלקות**. בפשט (גם אצל אומות העולם, שאין להם שום מושג בחכמת התורה) חכמת האלקות היא פילוסופיה שדנה באלקות, אך אצל עם ישראל קדושים ברור שהיא-היא חכמת התורה בכללותה. חכמת האלקות מתחילה מההתבוננות במציאות ה' ובאחדות ה', אך האחדות של "אנכי הוי' אלהיך" ו"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" משתקפת ב"עלמות אין מספר" של כל הלכות התורה (וכסדר הרמב"ם שמתחיל מהלכות יסודי התורה, האמנת אלקות ואחדות הוי' וכו', וממשיך בפירוט כל תרי"ג מצות התורה), כמשל הזהר לנר אחד שמשתקף אין סוף השתקפויות וכאשר מתקרבים רואים שמדובר בנר אחד בלבד – כל חכמת התורה נכללת כאן בחכמת האלקות וחכמה זו שייכת לאמונה, הראש העליון שבכתר ("כל מצותיך אמונה").

את **חכמת הנגינה** נקביל לראש השני שבכתר המכוון כנגד כח התענוג. חכמת הנגינה נוגעת בעיקר לניגון בכלים. בשביעי של פסח היתה שירת הים, שהיתה שירה בפה. כתוב אמנם שהנשים נגנו בתוף, אבל תוף פחות שייך לנגינה עצמה ויותר נועד לתת קצב, לעורר את הלב.

המתמטיקה מתחלקת אצל רבינו בחיי לשתי חכמות – חכמת המספר וחכמת המדידה. אפשר לומר שהן כמו אלגברה וגיאומטריה, אבל גם ההפרדה הזו היא קצת מלאכותית (מגמת חינוך החשבון אצלנו הוא לאחד אותן, כידוע). צריך להסביר שהחלוקה כאן היא לשתי רמות של חכמה, כפי שרגילים לחלק גם היום – חכמה תיאורטית וחכמה יישומית, שבלשון הקבלה והחסידות היינו "מוחין בעצם" ו"מוחין השייכים למדות". באותו אופן נסביר גם את ההבדל בין שתי חכמות נוספות שהוא מונה – חכמת התכונה וחכמת הרפואה. חכמת התכונה (אסטרונומיה)

תכלול את המדעים המדויקים, פיזיקה וכימיה, וחכמת הרפואה תכלול גם את הביולוגיה וכיו"ב, תחומים שנדרש לדעתם כדי לרפא בפועל. גם כאן, היחס הוא בין מדע תיאורטי לבין מדע יישומי, כאשר רפואה היא דוגמה ליישום הראשון והחשוב ביותר של המדע התיאורטי.

את החכמות התיאורטיות נכוון כנגד אבא ואמא עילאין – חכמת המספר באבא עילאה וחכמת התכונה באמא עילאה. את החכמות היישומיות נכוון כנגד פרצופי ישראל סבא ותבונה – חכמת המדידה בישראל סבא וחכמת הרפואה בתבונה.

החכמה האחרונה היא חכמת המליצה-הדבור (המכונה אצל הראשונים גם חכמת ההגיון) – רטוריקה בלעז – הכוללת גם את השירה בפה (את חכמת הנגינה כפי שהיא משתקפת בדבור). חכמה זו נקביל לספירת הדעת, הכולל "דעה ודבור" (כלשון רש"י על תוספת ה"נפש חיה" שיש באדם) – עטרא דחסדים ועטרא דגבורות. חכמה זו כוללת את מקצועות הנפש והחברה (במבנה "המכללה התורנית" הדעת היא הפסיכולוגיה והיא "מפתחא דכליל שית", מצד העטרא דחסדים שבה, כאשר המדות הכלולות בה הן חכמות החברה). העטרא דגבורות של הדעת היא שרש המלכות, הכוללת את כל המדעים שהמלך (המתאפיין בכח הדבור שלו, "באשר דבר אחד לדור") צריך להיות בקי בהן כדי להנהיג את המדינה.

אחר כך, יש להתבונן כיצד שבע החכמות שבמוחין משתקפות-יורדות גם לז"ת – שבע מדות הלב – כהעתק מדויק של שרשן למעלה: שתי החכמות שבקו ימין (אבא וישראל סבא) יורדות לחסד ונצח, שתי החכמות שבצד שמאל (אמא ותבונה) יורדות לגבורה והוד ושלש החכמות שבקו האמצעי (אמונה-תענוג שבכתר ודעת) יורדות לתפארת, יסוד ומלכות. ולסיכום:

	אמונה חכמת האלקות	
	תענוג חכמת הנגינה	
אבא עילאה חכמת המספר		**אמא עילאה** חכמת התכונה
ישראל סבא חכמת המדידה		**תבונה** חכמת הרפואה
	דעת חכמת המליצה	
חסד חכמה המספר		**גבורה** חכמת התכונה
	תפארת חכמת האלקות	
נצח חכמת המדידה		**הוד** חכמת הרפואה
	יסוד חכמת הנגינה	
	מלכות חכמת המליצה	

שוב, אפשר להקביל את כל החכמות לפי הסדר לימי הפסח: יו"ט ראשון של פסח נקרא בתורה גם "שבת" (כמו בקביעות של השנה), ומתאים שהוא

קשור לחכמת האלקות; היום השני – הראשון לספירת העומר – מתקן את חכמת המוזיקה; היום השלישי כנגד חכמת המספר; היום הרביעי כנגד חכמת המדידה; היום החמישי – שחל השנה ביום רביעי בשבוע, וכך מתאים לחשוב כי יו"ט ראשון נקרא שבת כנ"ל – כנגד חכמת התכונה, כמו יום רביעי בששת ימי בראשית, היום בו נתלו המאורות; היום הששי כנגד חכמת הרפואה; ושביעי של פסח כנגד חכמת הדיבור והשירה בפה – מתאים לשירת הים שנאמרה בו.

ד. קטניות שרויה

[אחרי סיום סדר ניגונים העיר אחד הנכדים: סבא, יש ניגון שחסידים שרים, שרים אותו ב-770, וקוראים לו "יחי אדוננו..."] נשיר אותו, אבל לפני כן הקדמה:

חומרות פסח – שטויות דקדושה

בפסח נוהגים בחומרות רבות, אבל יש שתי חומרות עיקריות שנהוגות והן ממש כנגד דינא דגמרא. חומרה אחת, שנוהגת כבר מזמן הראשונים, היא איסור קטניות. חומרה שניה היא חומרת שרויה – היא מוזכרת כבר במעט מהראשונים, אבל המנהג בפועל, אצל החסידים, התחיל מהרב המגיד ממעזריטש נ"ע. לא כל כך יודעים זאת, אבל אצל הבעל שם טוב עוד לא היתה החומרה של שרויה ומי שהנהיג אותה הוא המגיד ממעזריטש. לכן תלמידי המגיד החמירו בה מאד, בהיותה תקנה שחידש רבם. לדוגמה, כתוב שרבי מנחם מענדל מויטבסק החמיר מאד בשרויה.

היום יש דיון בין רבני חב"ד בין שתי החומרות האלה מה יותר חמור בדיעבד, כשחייבים להקל בזה או בזה. הרב אשכנזי האבא ע"ה אמר ששרויה יותר חמורה מקטניות, כי יש בה חשש חמץ, ויש רבנים אחרים בחב"ד שאמרו שהיות ששרויה היא חומרה חדשה, שאין לה מקור מפורש בראשונים או בשו"ע (בשונה מחומרת קטניות, שנזכרה כבר בראשונים והרמ"א פסק אותה להלכה), הרי שחומרת הקטניות קודמת לה.

בכל אופן, יש ראשונים, כמו רבינו ירוחם, שאומרים שחומרת קטניות – המנוגדת לדין מפורש בגמרא, כנ"ל – היא "מנהג שטות", ויש אומרים שהוא "מנהג בטעות". קודם הציעו שהמשחק של פסח הוא החומרות – באמת יש בחומרות איזו שטות. אם כן, יש שני מנהגי שטות – כמה שוה פעמיים **שטות**? "**יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד**", כידוע. כמובן, שטות אינה רק לשלילה – יש שטות דקדושה. כך מבואר בפרק ה של "באתי לגני" – הפרק שלומדים השנה – וזהו החידוש של כל המאמר. האריז"ל אומר שמי שנזהר בפסח ממשהו חמץ מובטח לו שלא יחטא כל השנה, ומסבירים שהכוונה מי שנזהר גם עם כל החומרות. [כך הרבי מסביר בשיחה.] יש כח בשטות דקדושה לשמור את האדם מחטא.

קטנות מוחין וחשש בהשראה

כנראה ששתי החומרות העיקריות מתייחסות לשני מצבים שונים עיקריים בנפש האדם. מהשמות של שתי החומרות קל גם להבין במה מדובר – קטניות לשון קטנות ושרויה לשון השראה, הקטניות הן זהירות הנדרשת במצב של קטנות מוחין והשרויה היא זהירות הנדרשת גם במצב של תכלית גדלות המוחין.

מדוע קטניות אסורות? כי הן דומות לגרגירים של חמשת מיני דגן. כשאדם נמצא בתכלית קטנות המוחין, כמו ילד קטן, הוא נמצא תחת השפעת כח המדמה – מצב הקטנות גורם לדמות דבר לדבר בצורה לא אמיתית (הסימן הראשון לקטנות מוחין הוא הנטיה לדמות מקרים ואנשים שבאמת אין

שום קשר ביניהם – לחשוש שמה שקרה לפלוני יקרה גם לי, או שאדם מסוים נוהג שלא כשורה כפי שנהג אדם אחר וכו׳). בסופו של דבר צריך לתקן את כח המדמה ולהפוך אותו לטוב, כפי שהוא מתבטא במדת גזרה שוה שהתורה נדרשת בה – מדה שאדם לא דורש מעצמו אלא עליו לקבל מרבו, ואז היא מופיעה בתכלית גדלות המוחין.

מה החשש בשרויה? או שנשאר גרגר חטה לא אפוי במצה (מה שמצוי יותר במצות עבות, שאינן מצויות בימינו, ולכן יש מי שאומר בפירוש שחומרת שרויה שנזכרת בחלק מהראשונים אינה נצרכת היום) או שיש קמח על המצות, והמגע עם מים עלול להחמיץ אותם. יש מי שמקשה על חומרת שרויה שכל עוד לא משהים את המצה השרויה 18 דקות אין חשש חימוץ, אך נתעלם ממנו דבר מפורש – שמה שנמצא בכח להחמיץ יכול להחמיץ ברגע אחד, ולא צריך לחכות שיעור חימוץ). בנפש החשש הזה הוא גם אצל מי שנמצא בגדלות מוחין ו״ידע איניש בנפשיה״ שהוא נקי – כפי שהוסבר בהתוועדות בחול המועד (מבעל מי השילוח) על ״מקום שאין מכניסין בו חמץ״ שאינו צריך בדיקה, והבדיקה אפילו עלולה להזיק ולהכניס חמץ – הוא לא יכול ׳לחתום׳ שהוא מצה בשלמות, ולכן טוב ונכון יותר לא להרטיב ולא להגיע לחשש חימוץ.

רצינו להרחיב יותר בכל הנושא [ב], אבל כבר הגיע הזמן לסיים.

נגנו יחי ושני ניגוני ״הללו את ה׳״, שיר המעלות.

ברכת המזון, ערבית והבדלה.

[ב] עוד הרחבה – על דברי האריז״ל ועל שתי החומרות – היתה בשיעור כ״ג ניסן (באנגלית).

מוצאי ג' אייר ע"ח - כפ"ח

בטול והתעדנות

בר מצוה שמואל שי' עיני

א. תכלית החסידות – עדון המדות על ידי המשכת מוחין בעצם

שני יהודים ביחידות

[הרב אלפרוביץ דבר ובדבריו סיפר[א]:

הרבי הקודם סיפר שהרבי המהר"ש פעם קרא לבנו, הרבי נ"ע, ואמר לו: היום היו אצלי שני יהודים ביחידות. מאחד היה לי נחת גדול ומאחד צער גדול.

היה חסיד פשוט, ר' אלע אבעלער – רבי אליהו מהעיר אבעל, יהודי פשוט, ירא שמים. הוא נכנס ליחידות ושואל אותו הרבי המהר"ש מה שלומך? אומר ב"ה. מה שלום העסק? ב"ה. אבל רבי, יש אצלנו בישוב – אבעל היה ישוב, הרביים עבדו ועשו ממנו עיר – יהודי שקוראים לו יוסף ואין לו הצלחה במה שהוא עושה. קנינו לו סוס ועגלה כדי שיוכל לקחת כמה דברים, למכור אותם בעיר, לנסוע לעיר ולהתפרנס, וכל פעם קורה לו משהו אחר – הגלגלים נשברים, גנבו לו את הסוס, אף פעם אין לו הצלחה. הוא התחיל לבכות לרבי – רבי, תנו לו ברכה! רבי, מה אני יכול לעשות בשבילו?! כל היחידות שלו, הזמן שחסיד הכי מחכה לו, הוא הקדיש עבור הזולת.

הרבי ענה לו – כשיהודי מצטער בצער של החבר שלו הוא יכול לעזור לו הרבה. בצער שלו על החבר הוא מוריד ממנו את כל הדינים הקשים שיש לו. כמו ששמעתי פעם מהסבא שהיה אומר – כשיהודי מצטער בצער של החבר שלו הקב"ה אומר, אני רוצה להעניש את ראובן כי עשה כך וכך, אבל כששמעון בוכה הקב"ה אומר שרציתי להעניש את ראובן אבל שמעון בוכה, ולא לו מגיע, אז הקב"ה מוריד מראובן את כל העונשים שהיו לו. כשיהודי מצטער בצער הזולת הוא מוריד ממנו את כל הדינים הקשים. הרבי המהר"ש אמר לבן שלו – אני אומר בקיצור – אם הייתי נותן לנפש האלקית שלי הייתי מנשק אותו, את החסיד ר' אלע אבעלער, כזו אהבת ישראל ואכפתיות.

היה עוד חסיד, ר' ליזר, תלמיד חכם, היה רב גדול – היה הרב של פולוצק אחרי ה"תורת חסד", שהיה רב בפולוצק ואחר כך בלובלין – בעל ה"משנת אליעזר", תלמיד חכם גדול. הרבי שאל אותו – מה נשמע? והוא ענה – ב"ה, יש לנו אברכים, לומדים שיעור בעיונא, בשבת לומדים באריכות. הרבי שאל אותו – מה בקשר למדות שלו? המדות, רבי, הם כמו של גבירים – כל אחד חושב רק על עצמו. הרבי אומר לו – זו לא האשמה שלהם אלא של המחנך. דבר ראשון בחינוך צריך לחנך את עצמו למדות טובות. כשתבוא לפולוצק תשים קופה של צדקה, של גמ"ח, ותגיד לכל אחד מהאברכים שחצי מהנדוניא שלו ישים שם בקופה. הוא אומר – רבי, לא אפעל זאת אצלם, הם לא יסכימו. הרבי אומר לו – כשאני אומר לך, זה יפעול אצלם. תגיד להם שאם הם נותנים יהיה להם ואם הם לא נותנים גם מה שיש להם לא יהיה להם. הרבי אומר לו – כשתבוא פעם הבאה תביא בשורות יותר טובות.

[א] נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

כלומר, למרות שלומדים ומתפללים, אבל אם חסרה אהבת ישראל – חסר העיקר.

כל הענין של חסידות, בפרט שאנו בספירת העומר, הוא לפעול עלינו. כל הענין של חסידות הוא ענין של אהבת ישראל. היתה פעם שהרבי הרש"ב דבר על ענין של אהבה בין חסידים – ידוע שזה משהו. היו שם שני אחים, ר' אהר'קע דוקשיצר ור' יקותיאל דוקשיצער. אהר'קע היה מלמד גמרא עם תוספות. הוא כל כך התרגש מהמילים של הרבי ואמר 'אהבה של חסידים היא כמו אהבת אחים ממש'. אחיו, ר' יקותיאל, שהיה מלמד דרדקי אמר לו – 'אה, אהבה של חסידים היא למעלה מאהבת אחים'. זו היתה ההרגשה שלו, והרבי הרש"ב אמר שהרגשה זו אצלו נובעת מקדושת האותיות שהוא מלמד – "קמץ א אָ".]

מוחין בעצם מחדירים בטול במדות

קודם, כששמואל חזר את המאמר "איתא במדרש תילים", הוא דבר שם על מוחין בעצם לעומת מוחין השייכים למדות. החידוש, עיקר הווארט של כל המאמר הוא שתפילין שקולים כנגד לימוד תורה – תורה של "אאלפך חכמה" ו"אאלפך בינה", המשכה של מוחין בעצם. גם כשמניחים תפילין ממשיכים למדות מוחין בעצם. זה קשור למה ששמענו הרגע שהעיקר בחסידות הוא תיקון המדות – להגיע לאהבת ישראל אמתית, מתוך בטול.

צריך לומר מלה אחת מהן מוחין בעצם שממשיכים לתקן את המדות לעומת מוחין 'סתם' – מוחין השייכים למדות – שגם ממשיכים כדי לתקן את הלב, את המדות:

ההבדל הוא שיש ביטוי 'יש מי שאוהב'. גם בתוך המאמר ששמענו כתוב שצריך לבנות את מדת החסד. מכל המדות, המדה העיקרית היא "עולם חסד יבנה" – צריך לבנות את מדת החסד. החסד בלב של כל אחד הוא אהבה – אהבת ה', אהבת ישראל, אהבת התורה. איך בונים את מדת החסד? גם – על ידי המשכת מוחין. אבל אם ממשיכים מוחין השייכים למדות הם מעוררים את האהבה, מולידים את המדה, אבל לא ממשיכים לתוך המדה בטול אמתי ולכן היא נשארת בבחינת 'יש מי שאוהב'. אהבה היא טובה מאד, אבל תוך כדי האהבה הוא גם מרגיש את המציאות של עצמו ויכול גם לזקוף איזו זכות לעצמו – לטפוח לעצמו על השכם, כביכול, 'הנה אני אוהב, יש לי אהבת ישראל, יש לי אהבת ה'', וזה כבר לא טוב, נקרא 'יש מי שאוהב'. זו התחושה אם ממשיכים מוחין השייכים למדות.

אבל אם ממשיכים מוחין בעצם – מוחין בעצם הם עצם הבטול של החכמה – מעוררים אהבה אמתית וגם שמחה אמתית בעבודת ה'. יש חידוש שהרבי השתמש בו, הוא בעצם חידש אותו, "שמחה בטהרתה" – יהודי צריך כל הזמן לשמוח. כעת כששמואל נעשה בר מצוה כל מצוה שהוא מקיים מתוך חובה ("גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה", כלומר שזה גדר ה"גדול", שהוא כבר מצווה ועושה) היא שמחה עצומה, שמחה אין סוף, שמחה בטהרתה, לשון "טהירו עילאה", אור אין סוף שלפני הצמצום. צריך לשמוח שמחה בטהרתה וגם את השמחה לא להרגיש, רק "שמחו צדיקים בהוי'". מוסבר בחסידות שהשמחה האמתית של הצדיק, "ועמך כלם צדיקים", היא רק בה' – שאני שמח בה', לא שמח בעצמי. כל השמחה של מצוה, אני יכול לשמוח ש'הנה עשיתי מצוה – עשיתי מצוה ואני צדיק גדול'. זו לא תכלית הכוונה. צריך לשמוח בה', ואם כבר לחשוב 'איזה זכות אין סופית שה' נתן לי לקיים מצוה', "כי ממך הכל ומידך נתנו לך". כך אומר דוד המלך, וכתוב בפרקי אבות שכעת לומדים. לא לומר "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" – גם בקיום מצוה לא לחשוב שאני עשיתי אלא "תן לו משלו שאתה ושלך שלו... כי ממך הכל ומידך נתנו לך". הכל ממך

ואני כאילו מחזיר לך (ובלשון מורנו הבעל שם טוב, אני סך הכל "מסייע שאין בו ממש") – אני לא עושה כלום ולא עשיתי שום דבר, בעצמי אני כלום. אלה מוחין בעצם – עצם הבטול.

"חסיד שורפן" – הקדמת הזולת לעצמו

יש מאמר חז"ל שלומדים ממנו מהו חסיד – גם קשור למה ששמענו קודם – אחד שמצטער באמת בצער הזולת, והזולת יותר חשוב לו מעצמו. כתוב לגבי צפרניים, שעלולות להזיק לאשה בהריון שדורכת עליהם, לכן כתוב ש"צדיק קוברן", אבל "חסיד שורפן". כל דבר שקשור אליך, שבא מהגוף שלך, ואתה מאבד אותו – יכול להזיק לך. אז הצדיק רוצה לא להזיק לזולתו אבל גם רוצה לא להזיק לעצמו – קובר את הצפרניים, לא רוצה להזיק לעצמו, הוא חושב על עצמו. יכול להיות מקרה, מציאות, שבכל אופן האדמה תתהפך והצפרניים יצאו ויכולה לעבור אשה הרה ויזיק לה ח"ו – אז מה עושה החסיד? שורף את הצפרניים, אפילו שיכול להזיק לו.

ככה לומדים בחסידות את הגדר של חסידות – שחסיד מוכן להזיק לעצמו העיקר שלא להזיק לחבר, כי החבר קודם לי לגמרי. זה הגדר של חסיד, והוא מודגש בסיפור ששמענו קודם על אותו אחד שאת כל היחידות אצל הרבי ניצל רק כדי לבקש על חברו – לפספס הזדמנות פז לבקש על עצמו כדי לבקש על מישהו אחר. זו דוגמה לכך שיש לו מוחין בעצם שממשיך ללב כדי לתקן את המדות שלו.

יש אסמכתא לענין של "צדיק קוברן, חסיד שורפן" – מי היהודי הראשון? אברהם אבינו. הוא אומר על עצמו "ואנכי עפר ואפר". מה זה "עפר ואפר"? "עפר" הוא קוברן, קובר בתוך העפר, ו"אפר" היינו שורפן. כלומר, הוא לא רק צדיק שקובר אלא חסיד ששורף.

"אור לארבעה עשר" – בבר מצוה מקבלים מוחין בעצם לבער חמץ מהמדות

הנושא גם קשור לבדיקת חמץ: אבא של הרבי, שיום ההולדת שלו היה בח"י ניסן, בחול המועד פסח, דורש את המשנה הראשונה של מסכת פסחים – "אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר". הוא מסביר ש"אור לארבעה עשר" הוא היום, יום הבר מצוה, שהוא נכנס לשנת הארבעה עשר – בר מצוה. ברגע ש"אור לארבעה עשר", שנכנס לשנת הארבעה עשר, הוא מקבל דעת, מוחין, ומה יכול לעשות בה? לבדוק את החמץ שלו לאור הנר.

החמץ הוא הישות, הגאוה שלו. אפילו בדקות – שעושה מצוה וחושב כמה אני צדיק, זה ישות, חמץ. אפילו שהוא אוהב את ה', אבל מרגיש את עצמו – אני אוהב את ה', "יש מי שאוהב", אלה מוחין השייכים למדות, חמץ. עכשיו, כשהוא נכנס לשנת הארבעה עשר, "אור לארבעה עשר", יש לו דעת לבדוק את החמץ לאור הנר. איזה נר? "נר הוי' נשמת אדם" וגם "נר מצוה ותורה אור". הוא צריך לבדוק עם הנפש האלקית שלו, שגמר הכניסה שלה הוא עכשיו. ככה אדמו"ר הזקן כותב, פוסק, בשו"ע. כל זה ווארט של אבא של הרבי על "אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר". לפי זה, עיקר הבר מצוה שאתה יכול עכשיו לעבוד את ה' בלי הרגשת היש – משהו גדול מאד, לא סתם צריך לציין זאת. זה החסיד האמתי ש"שורפן" (כדעת רבי יהודה, וכך נוהגים, שאין ביעור אלא שריפה – יש גם נוהגים לשרוף צפרנים בשריפת חמץ – ולא די בביטול של "קוברן" – "ליבטל ולהוי כעפרא דארעא", והיינו ההבדל בין ביטול חמץ לביעור חמץ. על הבדיקה – "בודקין את החמץ לאור הנר" – כבר מברכים "על בעור חמץ", ודוק).

ב. בטול-ענוה-הכנעה-שפלות

תקופת ספירת העומר – המשכת מוחין בעצם לעדון המדות

נאמר משהו בקשר לאותו ענין שקשור לשמואל, שם בר המצוה שלנו. נעשה גימטריא – נעשה ביחד, החברים – כמה שוה **שמואל**? כמו ששמענו, הוא נקרא שמואל על שם הרבי המהר"ש. כמה שוה? 377. האם יש מלה פשוטה, שקשורה לספירת העומר, שגם שוה 377? משהו פשוט, מספר – **שבעה**. "כל השביעין חביבין". כמה פעמים כתובה בתורה המלה "שבעה"? 26 פעמים, כמנין שם **הוי'**. הסוף, שני ה"שבעה" האחרונים הם בפסוק אחד, "הכל הולך אחר החיתום" – ביחס לספירת העומר. לא במצות ספירת העומר בחומש ויקרא אלא בחומש דברים, שם כתוב "שבעה שבֻעֹת תספֹר לך מהחל חרמש בקמה תחל לספֹר שבעה שבֻעות". כתוב פעמיים "שבעה שבועות" – "**שבעה** שבֻעֹת תספֹר לך... תחל לספֹר **שבעה** שבֻעות".

איזה רמז ניתן לתת למלה "**שבעה**", החוזרת כאן פעמיים, שבגימטריא **שמואל** (כאשר השי"ת קרא לשמואל בהיותו ילד הוא הכפיל את שמו, "**שמואל שמואל**", "**שבעה ושבעה** מוצקות", "**שבעה** שבעת... **שבעה** שבעות" – עיקר גילוי האלקות, סוד האות **ו**, הוא ב"[שבעה] שבעות" השני. "**שבעה שבעת... שבעה שבעות**" = 2304 = 48 ברבוע, ודוק)? כל התקופה של ספירת העומר היא המשכת המוחין, אותו נושא. כל הכוונות של ספירת העומר הם המשכת מוחין כדי לתקן את המדות. יש ביטוי באידיש – אויסאיידלען-זיך, מה הפירוש? מה זה להיות איידל? מלה מאד חשובה באידיש. תיקון המדות נקרא אויסאיידלען-זיך. איידלקייט היינו עדינות – להיות עדין, לא להיות גראב. מה הדבר הכי גרוע בחסידות? גראבקייט. מה ההיפך מגראבקייט? איידלקייט. איך האדם נעשה עדין? גם, כאשר ממשיך מוחין בעצם. הוא מעדן את עצמו – מכניס במדות בטול. מה הביטוי של הבטול? שהוא כל הזמן חושב על הזולת לפניו, כפי ששמענו קודם, "חסיד שורפן".

כעת נאמר משהו קצת יותר עמוק בחסידות – כתוב שיש ארבע בחינות של בטול. משהו מאד חשוב שכל מי שמשתוקק להיות חסיד באמת צריך להבין:

בטול – אי-הרגשת עצמו

בטול הוא שאדם פשוט לא מרגיש את עצמו. יש בבטול שתי בחינות – יש בטול שאדם מרגיש את עצמו אבל מבין שהאין האלקי בורא אותי עכשיו יש מאין ולכן אני מבטל את הישות שלי לאין האלוקי. זהו לא בטול אמתי. הבטול האמתי שאיני מרגיש את עצמי כלל – מרגיש את ה', מרגיש את החבר, לא מרגיש את עצמו. הוא לא מרגיש את ה"יש מי שאוהב' – יש רק אהבה בטהרתה או שמחה בטהרתה, בלי להרגיש את מי שאוהב או מי ששמח.

ענוה – אי החזקת טובה לעצמו (לימוד תורה)

יש משהו אחר שנקרא ענוה. מה ההבדל בין בטול לענוה? "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". יש כמה הסברים בחסידות. הסבר אחד, מפורסם, שמשה רבינו יודע טוב טוב את כל מה שה' חנן אותו – כל התכונות הטובות, כל החכמה שלו וכל הכשרונות שהוא קבל מה' – והוא חושב שאם ה' היה נותן את הכשרונות האלה למישהו אחר הוא היה מנצל אותם יותר טוב ממני. לכן הוא "שפל וסבלן" (פירוש רש"י ל"והאיש משה ענו מאד גו'") בפני כולם. הוא יודע מה שיש לו, מכיר את המעלות – לא רק את החסרונות, אלא גם את המעלות – של עצמו, אבל לא זוקף לעצמו שום זכות בעולם.

לגבי תלמידי ישיבה יש ביטוי מיוחד – "לעי באורייתא תדירא ולא אחזיק טיבותא לנפשיה". לומד תורה כל הזמן, בשקידה והתמדה – כמו ששמענו קודם במכתב של הרבי – ולא מחזיק טובה לעצמו. זו ענוה.

הכנעה – כעבדא קמיה מאריה (עבודת התפלה)

יש דבר שלישי שנקרא הכנעה. הכנעה אינה בטול ואינה ענוה אלא משהו שלישי. מהי הכנעה? מתי בעיקר אדם צריך להרגיש הכנעה? כשאדם עומד להתפלל. ענוה קשורה למשה רבינו כי הוא נותן התורה – שייכת ללימוד תורה. אבל כאשר אדם עומד להתפלל לפני ה', איך הוא צריך להרגיש את עצמו? יש ביטוי מי אני כשאני עומד להתפלל לפני ה' – "כעבדא קמיה מאריה", כעבד לפני אדונו. להרגשת עבד כלפי אדונו קוראים הכנעה – הוא נכנע לגמרי, רק שופך שיח לפני ה', מתחנן.

יש ביטוי שאומרים בר"ה במחזור – "בקש רחמים כעני בפתח". שם לא עבד אלא עני – עני הוא אחד שמרגיש עצמו בהכנעה. לא צריך להיות בהכנעה יתרה מול אנשים – רק מול ה'. כאשר מישהו עושה לך טובה גם צריך להכיר לו טובה, לא להיות כפוי טובה חס ושלום – זהו גם סוג של הכנעה. אבל עיקר ההכנעה הוא כשאני מתפלל לה', ו"הלואי יתפלל אדם כל היום כולו" – כל הזמן צריך להיות בנפש במצב של תפלה, שאני עומד לפני ה' "כעבדא קמיה מאריה".

שפלות – אני הכי גרוע ורחוק בעולם (כח להחזיר בתשובה)

יש משהו רביעי – שאינו בטול, אינו ענוה ואינו הכנעה – שנקרא שפלות. שפלות היא כמו שכתוב על הרבה צדיקים שבאמת הרגישו שאני היהודי הכי גרוע שבעולם, הכי רחוק מה', כמה שהוא צדיק. אחד הצדיקים שהיארצייט שלו היה בפסח, רבי אהרן הגדול מקרלין, כותב בצוואה שלו שהוא בטוח בעצמו שהוא הרשע הכי גדול בעם ישראל. מסבירים החסידים על מה הוא אמר זאת, קשור לבר מצוה: פעם אחת הוא היה בהתפשטות הגשמיות, היה בדבקות עצומה, ושלשה ימים ושלשה לילות הוא לא היה בעולם הזה – היא בהתפשטות הגשמיות. באותם ימים הוא לא הניח תפילין, כי לא היה פה בכלל. גם רשב"י במערה, לא רק שלשה ימים אלא שלש עשרה שנה, לא קיים מצוות מעשיות. הוא פשוט היה במצב של התפשטות הגשמיות, וכאשר הוא התעורר והבין למפרע שלא הניח תפילין הוא הרגיש בעצמו שהוא הרשע הכי גדול בעם ישראל, וככה נמשכה הרגשה זו אצלו כל החיים.

מכל תלמידי הרב המגיד הוא החזיר הכי הרבה יהודים בתשובה. מי שרוצה להחזיר יהודים בתשובה צריך להרגיש שהוא הכי גרוע בעולם. הוא לא האריך ימים בעלמא דין, רק שלשים וכמה שנים, וכתוב על המצבה שלו שהוא זכה להחזיר בתשובה שמונים אלף יהודים. לא היה מישהו מתלמידי המגיד שאפילו קרוב לכך – שמונים אלף יהודים! איך הוא זכה לכך? כי היתה לו שפלות בעצם – אתה יותר טוב ממני, פשיטא. הוא לא אומר זאת אלא מקרין זאת, וגם לה' הוא מקרין – "מרחוק הוי' נראה לי", אני הכי רחוק מה'. אני רוצה להיות קרוב לה', אבל אני רחוק-רחוק. זו שפלות – יסוד היסודות של החסידות.

הרמז בר"ת שבעה

שוב, כתוב בחסידות שיש ארבע בחינות – שאפשר להתבלבל ביניהן – בטול, ענוה, הכנעה, שפלות. צריך את כולן. מה ראשי התיבות שלהן? אמרתי אותן לפי הסדר מלמעלה למטה, כנגד י-

ה-ו-ה – בטול בחכמה, ענוה בבינה (״משה זכה לבינה״), הכנעה במדות (בעיקר במדת ההוד, סיום התפשטות חמשת החסדים המתפשטים מן הדעת, כמבואר בכוונת ל״ג בעומר. השרש **כנע** הוא קרוב לשרש **כרע**, לכרוע ברך, בעיקר של רגל שמאל, ספירת ההוד) ושפלות במלכות. מי הוא שיא השפלות בתורה? מי אומר על עצמו את המלה שפלות, ולא ענוה? אצל משה כתובה ענוה – אצל מי כתובה שפלות? דוד המלך, דוד מלכא משיחא. הוא אומר ״והייתי שפל בעיניי״. שפלות היא מלכות, שהוא מרגיש את עצמו הכי גרוע והכי רחוק. הוא רוצה להתקרב – הוא לא נופל ברוחו. אין אצלו עצבות או יאוש חס ושלום, אבל יש שפלות אמתית.

זהו הסדר מלמעלה למטה – **ב**טול, **ע**נוה, **ה**כנעה, **ש**פלות. איזו מלה אפשר לעשות מראשי התיבות? ר״ת **שבעה**, בגימטריא **שמואל**. המלה הזו, **שבעה** – ״**שבעה** שבָּעֹת תספֹּר לך... תחל לספֹּר **שבעה** שבֻּעות״ – כל ענין השבועות (עד לחג השבועות, ועד בכלל) האלה להמשיך מוחין בעצם כדי לפעול אויסאיידלען-זיך, עדינות במדות, שבא לידי ביטוי במדרגות האלה.

יש גם סוד למה הסדר הוא כך – יותר מדי עמוק כדי להסביר כעת – אבל צריך לשים לב שבסדר שבע״ה הכל מתחיל משפלות, ממנה ממשיכים בטול, ״אבא יסד ברתא״, כן נאמר בקיצור. אחר כך יש ענוה – ללמוד תורה הרבה ולא להחזיק טובה לעצמך כי הכל מה׳, אם מישהו אחר היה מקבל את הכשרונות שלי היה בודאי מנצל אותם יותר טוב ממני – ובסוף הכנעה, תפלת חול. תפלת שבת היא תענוג אבל תפלת חול היא הכנעה.

עד כאן רמז לכבוד שמואל – שיזכה לכל מדרגות הבטול. מי שיש לו בטול זוכה לשמחה, ״ויספו ענוים בהוי׳ שמחה״ – מאמר אולי הכי חשוב של אדמו״ר האמצעי ושל הרבי הקודם – הענו ממשיך כל הזמן שמחה אמתית, ה׳ שמח בו והוא שמח בה׳, ״שמחו צדיקים בהוי׳״, בלי שמץ של ישות, ״שמחה בטהרתה״. זהו ״אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר״. לחיים לחיים, שתזכה להיות חסיד ירא שמים ולמדן, ותמיד להיות שמח.

כ"ה ניסן ע"ח - כפ"ח

ברית לביא שי' מזיג

א. סודות יום הברית

לביא – ילד גדול ויפה

לחיים לחיים, מזל טוב! בסוף הבראכה שאחר הברית המברך אומר "זה הקטן גדול יהיה, כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים" (עוד לפני כן, תכף לברית, הקהל עונה אחר ברכת האב להכניסו בבריתו של אברהם אבינו – "כשם שנכנס לברית... טובים"). "זה הקטן גדול יהיה" שייך במיוחד לרך הנימול, שקוראים לו **לביא**, בגימטריא **גדול** – לא רק ש"**גדול יהיה**" (בגימטריא **חכמה** – "איזהו חכם הרואה את הנולד", איך שעתיד להיות גדול), אלא שהוא כבר גדול, ילד גדול (**ילד** = **גדול** ע"ה). רואים כבר עכשו איך שהוא גדל והולך, "עד כי גדל מאד", כמו שכתוב אצל יצחק אבינו.

בהשגחה פרטית הקב"ה קבע שהברית של לביא תהיה היום, היום העשירי לספירת העמר – "היום עשרה ימים שהם שבוע אחד ושלשה ימים לעמר". לפי הכוונה המקובלת מכוונים היום לתפארת שבגבורה. לאריה בכלל יש שבעה שמות, אחד מהם הוא לביא. אריה בעולם החי, כמה שהוא גם גיבור וגם במרכבה הוא החסד – כלומר, הוא מחבר גם את החסד-הימין וגם את הגבורה-השמאל – בתור דמות, בתור ציור, הציור של האריה ועוד יותר הלביא הוא דמות של יופי, איזה יפי של חיה. כמה שהוא טורף, על פי פשט הוא מאד יפה ומהודר, מפואר. לכן נוהגים בכל מיני כלי קדש – פרוכת, חנוכיה ועוד הרבה דברים – לצייר אריות, כי יש משהו מאד יפה ומפואר בצורה של האריה (יש לציין **שלביא ופאר** משלימים ל-**חי** ברבוע).

זו גם ברכה שהילד הזה יהיה מפואר בכל ה-**רמח** ו-**ששה** שלו. האמא של הילד היא ציירת, שהיא תזכה לציור הכי יפה, הכי מפואר שרק יכול להיות. יש לי טיפת טביעת עין, וכבר ראיתי שהוא ילד מאד יפה וגם מאד חכם.

שוב, מאד מתאים שהלביא יהיה השם שכנגד התפארת של הגבורה, הספירה של היום.

יום הברית – העשירי לעמר – יום הכתר

זה שהמספר של היום הוא 10, כתוב "העשירי יהיה קדש להוי" – יש איזו קדושה מיוחדת בספירת העמר ביום הזה, העשירי. גם זה שהוא "שבוע אחד ושלשה ימים" מחלק את העשר לשבע ושלש, בדיוק כחלוקה המקובלת של הספירות לז"ת ולג"ר – זה הביטוי. לפי הכוונה הזו, דוקא שלשת הימים של השבוע השני הם עליה בקודש. שבעת הימים של השבוע הראשון הם הז"ת, מחסד עד מלכות, וכעת הוספנו עוד שלשה ימים, והסימן הוא **זג**. דווקא ה-**ג** הם הראשונות – היום השמיני הוא בינה, התשיעי חכמה והעשירי, היום, הוא כתר.

כששואלים בקבלה מה המיקום בספירות של האריה, אז כמו שאמרנו קודם – אריה יכול להיות ימין (ספירת החסד), "פני אריה אל הימין", כך במעשה מרכבה. כלומר, שיש לו אהבה עצומה. הוא גם יכול להיות גיבור שכן הגימטריא של **אריה** היא **גבורה**. אבל כתוב שהשרש האמתי של

א נרשם על ידי הרה"ח משה אריה שי' גנוט. לא מוגה.

האריה – שלכן הוא כולל גם את הימין וגם את השמאל וגם את האמצע, התפארת – הוא כי האריה האמיתי הוא הקב"ה, עליו נאמר (פסוק שנדרש בהקשר לתקיעת שופר, התעוררות לתשובה, שמקורה בכתר, למעלה מטעם ודעת של חכמת התורה) "אריה שאג מי לא ייירא" ("**אריה שאג מי לא ייירא**" = ב"פ **תהו**. תהו הוא כינוי לכתר בספרי הקבלה. פעמיים תהו כנגד שני פרצופי הכתר, עתיק יומין ואריך אנפין, התיקון של התהו היציב, עולם העקודים, והתהו הבלתי יציב, עולם הנוקדים, כמבואר בכתבי האריז"ל), והוא כנגד הכתר, למעלה מטעם ודעת, למעלה מהשכל.

גם מתאים לכוונה הזו, שהיום הוא היום העשירי, שכנגד הכתר. כשסופרים מלמעלה למטה הספירה העשירית היא המלכות, אבל כאן הכוונה היא מלמטה למעלה, אז "העשירי יהיה קדש להוי'" הוא הכתר. היום הוא יום של כתר. שלביא יזכה לכתר וגם למלכות, "**כתר מלכות**" (שעולה "**בראשית ברא**", סוד ההתהוות יש מאין ואפס המוחלט – **התהוות** אותיות **תהו תהו**, בגימטריא "**אריה שאג מי לא ייירא**" כנ"ל. התהוות העולם הוא בסוד שבעה הבלים, של ריש ספר קהלת – "הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל". ז"פ **הבל** = **אריה לביא**, רוס"ת = **הבל** ואמ"ת = ו"פ **הבל**).שהרך הנימול יהיה אריה-לביא של הקדושה, דומה לבוראו.

קודם כל, סימן שלביא שלנו צריך לשאוג, לשאוג "משיח נאו". שמשיח לא סתם בדרך אלא שהוא כבר נמצא ויתגלה לנו תכף ומיד ממש, יביא לנו את הגאולה האמיתית והשלמה. זו השאגה שלו. השאגה הזו באה ממקום שלמעלה משכל, לא על פי שכל.

ב. רמזי השם

מיקום לביא בסדרת מספרי הברית

לגבי עצם השם לביא, נעשה כמה רמזים יפים:

דבר אחד, אמרנו, הוא ש**לביא** שווה **גדול**.

היום יום הברית שלו. יש סדרה חשובה של מספרים – שהנוסחה האלגברית שלהם היא n ברבוע פלוס n פלוס 1 – הנקראים מספרי ברית. בתורה, בברית בין הבתרים כתובה המלה "ברית" פעם אחת, זו ברית הארץ, על התורה שלש בריתות, על הקשת 7 בריתות ועל ברית המילה 13 בריתות, ולכן חז"ל אומרים "גדולה מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות יותר מן התורה שנכרתו עליה שלש בריתות".

בכל אופן, יש ברית פעם אחת, שלש פעמים, שבע פעמים ושלש עשרה פעמים – המספרים האלה יוצרים סדרה ריבועית שהנוסחה שלה היא n ברבוע פלוס n פלוס 1. לסדרה הזו קוראים סדרת מספרי הברית. **לביא**, 43, הוא המיוחד בסדרה זו כי הוא המספר השביעי בסדרה ו"כל השביעין חביבין". נוגע להיום, יום הברית שלו, שהוא קבל שם שהוא מספר הברית השביעי.

שבעת המספרים הראשונים של הסדרה הם: 1, 3, 7, 13, 21, 31, 43. מתוכם, הראשון, השני, הרביעי והשביעי מופיעים בשמו של **לביא** – **א בא ביא לביא** (1 3 13 43). 1 2 4 7 (המיקומים) הוא גם סדרה רבועית חשובה – סדרת המשולשים פלוס 1. מה יקרה אם נחבר את שבעת המספרים בסדרה עד 43. מתבוננים – זו התבוננות, להבין דבר מתוך דבר, ככה יש לי רק את **לביא**, 43, אך כשאני מבין שהוא אבר בתוך סדרה רבועית אני מבין דבר מתוך דבר – שהוא כולל את כל המספרים שקדמו לו. כמה שוים כולם יחד? הכלל הוא שבכל סדרה רבועית, אם נחבר את כל המספרים עד מקום שהוא מספר ראשוני חייב שהסכום יתחלק באותו מספר. זה

כלל בסדרות ריבועיות. כלומר בחבור שבעת המספרים עד 43, התוצאה חייבת להתחלק ב-7. **לביא** בפני עצמו לא מתחלק ב-7, הוא רק השביעי בסדרה, אבל כשמחברים את כל המספרים עד אליו ועד בכלל, התוצאה ודאי תתחלק ב-7. מה שמשמעותי הוא מה יהיה המכפיל של ה-7.

הסכום של 1, 3, 7, 13, 21, 31, 43 = 119. מצד אחד קוראים לו לביא, אבל כשמתבוננים בסדרה שלו הוא שווה 119. 119 הוא 7 פעמים 17, **טוב**. כלומר, שיש פה בפוטנציאל שבע פעמים **טוב**. במעשה בראשית, בשבעת ימי בראשית בתורה, המלה "טוב" מופיעה שבע פעמים – זה כל הטוב שיש בעולם, כל הטוב שה' ברא. זהו סכום שבעת מספרי הברית עד **לביא** ועד בכלל.

לביא ורבי חנינא

אפשר לתת לו לפי זה כינוי: אולי יש שם של אחד מגדולי ישראל ששווה 119? בהשגחה פרטית זהו אחד מגדולי החכמים שדברנו עליו הרבה לאחרונה – רבי **חנינא**.

יש רבי חנינא הגדול, בלשון חז"ל, שהוא רבי חנינא בן דוסא, ויש רבי חנינא סתם, שהוא נכדו, לפי רבינו חננאל, שהוא כבר בדור המעבר בין התנאים לאמוראים, תלמיד רבי, עליו אמר רבינו הקדוש "חנינא בן חמא ישב בראש", מסר לו את ראשות הישיבה אחריו. כתוב שהוא, בין היתר, החיה מתים – היה לו כח להחיות את המת.

חנינא שווה 119, 7 פעמים **טוב**, סכום כל מספרי הברית, כל הבריתות, עד **לביא** ועד בכלל. זו דוגמא של התבוננות, של מבין דבר מתוך דבר, לוקחים פרט ומתוך הפרט מגיעים לכלל ומשם מחשבים את כל הכלל ביחד. אם כן ללביא שלנו יש לו בהסתר גם את השם חנינא.

כל השירים כלולים בלביא

נעשה עוד גימטריא של לביא ונראה עוד משהו יפה מאד. יש צורת חישוב שנקראת רבוע פרטי, מעלים כל אות ברבוע ואז מחברים את הכל ביחד. הדוגמא הכי חשובה לכך היא מה שהשם יתברך נקרא מקום – "ברוך המקום" – וההסבר בכתבי האריז"ל הוא שכאשר מעלים כל אות משם הוי', שם העצם של הקב"ה, ברבוע (**י** ברבוע, **ה** ברבוע, **ו** ברבוע, **ה** ברבוע) מקבלים **מקום**. זהו חשבון מאד משמעותי בקבלה, שנקרא רבוע פרטי.

נעשה כנ"ל על **לביא**: **ל** ברבוע שוה 900. **ב** ברבוע שוה 4, **י** ברבוע 100 ו-**א** ברבוע 1 – קיבלנו ביחד 1005. מה חשיבות המספר הזה בתנ"ך. על שלמה המלך נאמר "ויהי שירו חמשה ואלף". שלמה המלך חיבר שירים, והכי מפורסם הוא "שיר השירים" – המגלה שקראנו בחג הפסח, שייכת לתקופה הזאת של ניסן, חדש אהבת הדודים. שוב, כתוב "ויהי שירו חמשה ואלף". עוד לפני שעשינו את החשבון הזה, לפני שקבל את השם בברית המילה, אמרנו לערן שמן הסתם הילד הזה יגדל להיות מנגן גדול, כמו עוד מבני משפחתו. יש בשם שלו רמז למספר שכולל את כל השירים שיש בעולם.

בכל אופן, השיר ששקול כנגד כולם הוא "שיר השירים", שמתחיל "שיר השירים אשר לשלמה", השיר שעולה על כולנה. כמה שווה "**שיר השירים**"? 1075. כאשר מוסיפים לכך את מספר השירים שלו, 1005, מקבלים 2080 – **פ** (**יסוד**, **כלל** וכו', חלק הקדמי של שם הוי') פעמים שם **הוי'**, המשולש של 64, 10 פעמים **יצחק**. אמרנו שתפארת שבגבורה והשם לביא בכלל קשורים ליפי של האריה. היפי של הגבורה שייך בפרט ליצחק אבינו, שדוקא עליו נאמר לעתיד לבוא "כי אתה אבינו" –"אברהם לא ידענו", "יעקב לא יכירנו", ה"אתה" (גילוי היפי של השי"ת לע"ל,

"מלך ביפיו תחזינה עיניך") הוא יצחק, שהוא ילמד עלינו יותר זכות מאברהם ויעקב ויציל אותנו ממדת הדין (הוא דין ויציל אותנו מהדין, "הבלא מפיק הבלא", רפואת "דומה בדומה"). בכל אופן, הרבוע הפרטי של לביא גם יוצא מספר יפה מאד.

לביא – גבורת תקון המדות (ענין הזמן ופרקי אבות)

בימים האלה, לפי רוב המנהגים לא התחילו את פרקי אבות בשבת האחרונה, אף על פי שהיא אחרי פסח, כדי שנשווה עם אחינו בני התפוצות, שאצלם עדיין היה חג בשבת. לכן גם בארץ ישראל אנחנו מתחשבים בהם. יש משהו בפרקי אבות שצריך להשוות את כל עדות ישראל בכל אתר ואתר. לגבי קריאת התורה, אין הדבר כן. כלומר, יש יותר אחדות בפרקי אבות מאשר בקריאת התורה, בה אנחנו בשתי פרשיות שונות ויקח כמה חדשים טובים עד שנשתווה בקריאת התורה. אבל בפרקי אבות אנחנו מוותרים על שבת אחת לטובת בני חו"ל, ורק מתחילים פרק ראשון בשבת הבאה. כלומר שכל השבוע הזה הוא הכנה לפרק הראשון בפרקי אבות, "משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע".

הנושא של פרקי האבות הוא תקון המדות, כמו שספיה"ע כולה תיקון המדות. בכללות, כתוב שתיקון המדות של האדם תלוי בגבורה – "איזהו גבור? הכובש את יצרו". ודאי יש הרבה אהבה וחסד בפרקי אבות, אבל בכלל, המסכת הזאת – שהיא מבחינה עניינית התחלת התורה שבעל פה, "משה קבל תורה מסיני וכו'" – היא ממוקמת (בתור ענין בפני עצמו) בספירת הגבורה. כל מיני ספרים ממוקמים בספירה שונה כענין שלם. זהו ספר של גבורה, אבל הוא תפארת, שהוא תכלית היפי. שהרי המדות היהודיות הן שיהודי יהיה יפה ברוחניות שמשתקפת גם בגשמיות. יש ביטוי באידיש "א שיינא איד" – צריך להיות לא סתם יהודי אלא יהודי יפה. מתי יהודי יפה? כשהוא מתקן את מדותיו, עיקר ענינה של הספירה היום – "תפארת שבגבורה".

רבינו סעדיה גאון אומר שתכלית החיים שלנו עלי אדמות היא לתקן את המדות. הרבה יותר קשה מלשמור את המצוות. מצוות – צריך לעשות ככה וככה אז עושים. לתקן את המדות – לא לכעוס, לא להתגאות וכו' וכו' – הרבה יותר קשה, עד אין סוף יותר קשה. אנחנו פה, בעולם הזה, כדי לעשות זאת – דורש הרבה גבורה בנפש, יותר מהכח הנדרש לקיים מצוות המעשיות. זה גם קשור לכח של הלביא, האריה, בפרט לאותו לביא שקבל את השם שלו בתפארת שבגבורה.

לביא ולביאה

יש עוד משהו מעניין בלביא שיש לו גם הטיה בנקבה, לביאה. הוא לביא והוא צריך למצוא בבוא השעה לביאה להתחתן עמה (עוד יותר מיוחד, בתנ"ך לביאה כתבו חסד ה – "מה אמך לבָיְא", ללמד שהלביא והלביאה אחד ממש!). יש שבעה שמות לאריה. לאריה אין צורת נקבה – יש ארי ואריה אבל שניהם זכרים. לאריה יש לו **ה** בסוף, שמאפיינת בדרך כלל נקבה, אבל לפי הלשון הוא זכר – כנראה יש בו התכללות של נקבה בתוכו, וזו ה-**ה** שבסופו, שהוא לא סתם ארי אלא אריה. ה-**יה** של **אריה** הוא "שכינה ביניהם".

מדוע אריה דווקא בחסד במרכבה? כתוב שהאהבה שבין האריה והלביאה (בת הזוג של האריה, כפי שאומרים בדרך כלל) – שראשי התבות שלהם **אל**, שם החסד של הקב"ה ("חסד אל כל היום") – היא אהבה כל כך עזה, שהזהר אומר שאוי ואבוי למי שנכנס בין האריה והלביאה בזמן שהם מתעוררים באהבה זל"ז.

בכל אופן, יש לביא ולביאה. יש ליש, אבל אין לישה. יש גם שחל ושחץ וכפיר וגור – אלה

שבעת השמות של האריה – אבל רק בלביא יש את צורת הנקבה במובהק. לביא הוא זכר, אבל הלביא מוכן לזווג של הלביאה, כלומר שבלביא יש הרבה-הרבה אהבה (**אהבה** = **ביא** של **לביא** כנ"ל, מספר הברית ה-4). מה פירוש "לביא"? לשון לב, יש הרבה לבביות בלביא. עם הלבביות שלו הלביא שלנו יכתוב וינגן את כל השירים שלו.

לב הוי' אלקים

נסיים עם עוד רמז אחד: לביא מתחיל **לב** – מה יכול להיות **יא**? יכול להיות ראשי התיבות של שם מלא של הקב"ה – "**הוי' א**להים", כך **י"א** בהרבה מקומות בקבלה. למה נקרא שם מלא? כי כולל גם את הפן הנסי, העל טבעי, של הקב"ה, וגם את הפן הטבעי, שהרי **אלהים** בגימטריא **הטבע**. לגבי הילד שלנו זה אומר שהוא ה"לב" – הענין הפנימי – של השם המלא, הוי' אלקים.

הדבר אומר לגביו שה' גם ינהג איתו בהתאם, יחבר את הנס שמעל לטבע (שם הוי') עם הטבע שלו, עם התפתחות הגוף שלו בדרך הטבע (שם אלקים).

נעשה את הגימטריא המתבקשת: **לב הוי' אלהים** – "**הוי' אלהים**" הוא סוד **יבק** בקבלה, ועוד **לב** – עולה 144, מספר מאד חשוב, 12 ברבוע, וכן **קדם**, כמו הפסוק בתהלים "ואלהים מלכי מ**קדם**" וכמו שהתורה אומרת על עצמה בספר משלי "הוי' קנני ראשית דרכו **קדם** מפעליו מאז". התורה היא "קדם מפעליו מאז" ואפילו ה' עצמו נקרא "קדם", קדמון לכל הקדומים, וגן עדן הוא "גן בעדן מקדם". בערכי הכינויים בספרי הקבלה, "קדם" היינו כתר. אמרנו שהשרש העליון של האריה הוא בכתר, הוא מקבל מהקדם.

אחרי פסח אומרים לכולם "קיץ בריא" ושהילד שלנו יהיה בריא ושלם וחזק ושמח, וששהורים יהיו שמחים. לחיים לחיים.

כ"ז ניסן ע"ח - בית חגלה

אמונה ובטחון (10)

שיעור לבנות תיכון יעלת חן

א. קו הבטחון – המשכה מההשערה שלפני הצמצום אל תוך העולמות

מעלת הזמן והמקום

שלום וברוך ה' שאנחנו יושבים כאן[א], סמוך ונראה לעיר יריחו, מנעולה של ארץ ישראל, תיבנה ותכונן, ביחד עם כל ערי ארץ ישראל. התאריך הזה הוא תאריך מיוחד – יום אחרי היארצייט של יהושע בן נון, שהיה אתמול, כ"ו ניסן, ותיכף אנחנו נכנסים לכ"ח ניסן, יום כיבוש יריחו. זה שיש הרבה נשמות של יהודים כאן, סמוך ליריחו, דווקא ביום הזה – יעזור לכיבוש של יריחו שוב. אם בלב נתקע בשופר כל החומות יפלו ונוכל להכנס חפשי לתוך יריחו, עוד היום והלילה.

חזרה: העגול הגדול, היושר והעגולים היוצאים מהיושר

אנחנו לומדים את המאמר "אמונה ובטחון" בספר לב לדעת, הגענו לעמ' סב. פעם קודמת למדנו שיש מושג בקבלה וחסידות שנקרא העגול הגדול – שהוא אמונה שלפני הצמצום הראשון, מה שה' עשה חלל בשביל לברוא את העולמות. אחר כך ה' המשיך קו, ותוך כדי שהקו יורד – וסביבו נוצרים כל העולמות – הוא גם מוציא עגולים, והעגולים האלה הם עוד פעם אמונה. עיקר הווארט היה שתוך כדי ההתקדמות בחיים יש נקודות משבר, נקודות אין, ואז אף שאדם נמצא תוך כדי תהליך של בטחון, יזמה לממש את התפקיד שלו בחיים – "אל כל החיים יש בטחון" – בכל אופן הוא צריך מדי פעם להוציא עוד עגול של אמונה, להאמין בה' באמונה פשוטה, שיש רק ה' והוא יעשה הטוב בעיניו. ככה הסברנו פעם קודמת, ויצא שיש יסוד של עיגולים ויושר – מעגל וקו ישר בתוכו, קוטר. יש עגול שלפני החלל, הצמצום הראשון, וקו וחוט של אור אין סוף שיורד ונמשך לתוך החלל.

עגולים ויושר – נפש ורוח – קטנות וגדלות (עגל ושור)

על כך ממשיך המאמר:

הרי שאמונה ובטחון הם בסוד עגולים ויושר ([האריז"ל מסביר שהמושג עגולים הוא נפש – מושג שתכף נסביר – ואילו יושר הוא רוח. ידוע שבנשמה יש חמש מדרגות, נפש-רוח-נשמה-חיה-יחידה. יש מקום אחד שכתוב שאדם נולד רק עם נפש, ולפי כמה שזוכה מקבל את שאר המדרגות – כלומר שהן מאירות בו לפי מדרגתו. אבל יש מקום אחר שכתוב שאדם נולד עם נפש-רוח, הן השרש, והמדרגות הבאות הן התוספת – כמו נשמה יתרה בשבת – נשמה-חיה-יחידה. יש מקום שכתוב שנפש ורוח הם עגולים ויושר אחרי הצמצום. נפש היא יותר טבע – נפש היא הטבע הבסיסי של האדם, נצח-הוד-יסוד-מלכות, האינסטינקטים ודפוסי ההתנהגות המוטבעים של

[א] נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגהנ.

האדם. רוח היא למעלה מזה, אהבה ויראה, כל כחות הרגש.

אז יחסית נפש היא קטנות ורוח היא גדלות. גדלות פירושה בגרות – יש אחד שנוהג כמו הטבע בו נולד ויש אחד שמתחיל לגדול. היחס בין נפש לרוח הוא קטנות וגדלות – נושא שקשור לכל הכוונות של ספירת העומר. כתוב שבכל יום בספירת העומר ממשיכים מוחין. יש מוחין של קטנות, שדווקא הם אמונה – כמו המצה שאכלנו בפסח. מצה נקראת קטנות אבא, זה הביטוי, והיא "מיכלא דמהימנותא" – לחם של אמונה. גם ילד קטן מאמין – צריך לחנך אותו, אבל יש אמונה בטבע. בטחון, במיוחד בטחון פעיל, שאני יכול לקום ולעשות דברים דורש יותר בגרות. בגרות אותיות התגברות – צריך התגברות השכל. **בגרות** בגימטריא **תורה**, היא מעל הטבע. העגולים הם טבע, קטנות, והיושר הוא גדלות.

למשל, היום יום חמישי בשבוע הגבורה – כל יום חמישי בשבוע הוא רק קטנות לפי האריז"ל, רק אמונה. אבל מה שיהיה הלילה, כ"ח ניסן, כבר קופץ מהקטנות הכי קטנות לגדלות הכי גדלות בבת אחת, דילוג שלא בערך. הכל באותה מדה של השבוע – אם אנחנו בשבוע של גבורה, יש קטנות של גבורה ויש גדלות של גבורה. הכי קטנות ביום החמישי של השבוע, ההוד, והכי גדלות ביום הששי והיום השביעי שבא אחריו, היסוד והמלכות של השבוע. אם כן, יש לנו את מושג היסוד של עגולים ויושר שהם: נפש ורוח [וכעת הוספנו את המושגים שלא כתובים כאן – קטנות וגדלות. שתי המדרגות האלה הן אחרי הצמצום, והנח"י – נשמה-חיה-יחידה – הן לפני הצמצום, ולכן מי שזוכה להן זו תוספת שלא בערך.

איך רואים בעגולים ויושר שאחד קטן ואחד גדול? נראה אם מישהי תשים לב, שעגולים הם אותו דבר כשהוא קטן ויושר כשהוא גדול. איזו עוד מלה באה מעגולים? משהו קטן, שיש גם חטא כזה – חטא העגל. אם עגולים הם עגל, מהו יושר? כשהעגל גדל הוא הופך להיות שור. זהו דבר פשוט שכל אחד צריך לשים לב, שעגולים ויושר הם כמו עגל ושור – כבר סימן שהם קטנות וגדלות. עגל ושור הם קטנות וגדלות של הנפש הבהמית דווקא – גם בנפש הבהמית יש קטנות וגדלות – אבל יש להם שרש בקדושה, פני שור שבמרכבה. מעגולים ויושר תיכף נגיע למושג אדם.)[ב], כידוע בספה"ק ובדא"ח.

"אדם ישר" (קבלת האר"י) – התלבשות מכח "מח שליט על הלב"

[היושר, שאמרנו שהוא כשור לגבי העגל, שייך למושג של אדם:] "**אדם ישר**" [הספר החשוב ביותר של הקבלה נקרא עץ חיים של האריז"ל, ויש ספר מקביל של האריז"ל שנקרא אדם ישר – יש ביטוי "אדם ישר", שבעצם כולל את כל קבלת האריז"ל. למה? כי יחסית לגילוי של האר"י הקדוש כל הקבלה שהיתה קודם היתה בבחינת עיגולים, כולל קבלת המקובל הכי גדול שקדם לאריז"ל – רבי משה קורדוברו, הרמ"ק. לפעמים אומרים שעגולים ויושר הם כמו תהו ותיקון – תהו, כמה שֵׁיש בו עצמה, הוא לא מבורר, הוא טבעי ולא שכלי. לכן הכוונה היא להמשיך מוחין, שכל לתקן את מדות הלב – זו כל כוונת ספירת העומר. שוב, לכן כל כתבי האריז"ל נקראים "אדם ישר".

מושג זה] הוא סוד תקון כל העולמות בהתלבשותם זה בזה [אמרנו שיושר הוא בטחון, סימן שתקון המדות תלוי בעיקר בבטחון. היסוד

[ב] ע"ח שער א, ובשער ט פ"ח.

הוא שצריך להאמין, אבל בשביל לתקן את הנפש – להפוך את העגולים, הטבע, לכח בונה – צריך בטחון. מה קשר בין עגולים לטבע? אמרנו פעם קודמת – טבע הוא לשון טבעת, העגולים הם כמו טבעות. שוב, הטבע הוא אמונה, אבל לתקון המדות לא די בעגולים – צריכים יושר. כמו שכתוב בפרקי אבות – שמתחילים ללמוד השבת – "איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם", הדגש הוא על היושר, "כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם", בקבלה תפארת היא הקו הישר בנפש. אף על פי שתפארת היא מדה בלב – היא בטוי בלב של אחד שיש לו שכל ישר. תקון העולמות בהתלבשותם אינו אמונה אלא בטחון.],

ותלוי, לכל לראש, בהמשכת "מוחין" להיות "מח שליט על הלב" [אם יש בטחון יש גדלות, וכמו שכתוב בתניא – משפט שמקורו בעצם בזהר, אבל הוא מיסודות ספר התניא והחסידות – שגדר הבינוני, ההגדרה של הבינוני שהוא האדם הרצוי בתניא, הוא שיכול לשלוט על המדות שלו, על התאוות שלו. קוראים לכך גם המשכת מוחין וגם התלבשות, כמו שכתוב כאן. כאשר אני ממשיך משהו ברוחניות הדבר שנמשך מתלבש בתוך מה שאני מושך אליו. אם כתוב "מח שליט על הלב" הכוונה שהמוחין – שהם אור, חיות, אנרגיה – נמשכים ללב, כדי לשלוט עליו, ובעצם הם מתלבשים בלב. לכן למוחין האלה, המתלבשים בלב, קוראים "מוחין השייכים למדות". יש מוחין מופשטים לגמרי, מוחין בעצם, שלא שייכים למדות. משהו אחר, שלא מדברים עליו כרגע. כאשר כתוב "מח שליט על הלב" הכוונה לשכל שכן שייך למדות, הוא בשביל לתקן את המדות, וכאשר ממשיכים אותו למטה, לשלוט על הלב, הוא גם מתלבש בתוך הלב. או, בלשון הקבלה, הוא נעשה המוחין של פרצוף הלב. הלב עצמו הוא אישיות שלמה, והשכל של הלב היינו המוחין שהמשכנו אל הלב והם נעשו חלק מהלב.

זו התלבשות, שהיא עיקר החידוש של האריז"ל. לפני האריז"ל לא היה את המושג התלבשות אלא רק השתלשלות – כמו טבעות, עוד טבעת ועוד טבעת. השתלשלות היא כמו שלשלת, שרשרת, שהיא טבעת בתוך טבעת. לכן האריז"ל אומר שכל הקבלה שקדמה לי היתה רק השתלשלות, טבעת אחוזה בטבעת, טבע. התלבשות, שהיא יותר 'עבודה' בלשון החסידות, היא דבר בתוך דבר ממש, כמו נשמה בתוך גוף – מח שליט על הלב. זהו גם היחס בין נפש לרוח.].

קו היושר – חוט השדרה מהראש (ההשערה) לגוף (הבצוע)

[ממשיכים לקרוא דבר שכבר הזכרנו בשיעור הקודם, אז נוכל לקרוא יותר מהר:] הקו וחוט [הסברנו שהמושג חוט בתוך האדם] הוא על דרך חוט השדרה [שבעצם מעמיד את כל הגוף – כל הגוף בנוי ונצב סביב חוט השדרה. הגם שהוא מצד האחור, הוא הכח שמעמיד ומחזק את כל הגוף. ודאי שחוט השדרה בגוף האדם קשור למושג החוט.]

הנמשך מסוד ה"השערה" העליונה [חוט השדרה נמשך ממח הדעת, צד האחור בגוף. מה שהולכים להסביר עכשיו שראש וגוף במבט הכי גדול, הכי כללי, הם מה שה' תכנן את העולם לפני הצמצום הראשון ומה שהוא אחר כך בצע את התכנון שלו אחרי הצמצום. את כל הסודות האלה כל אחד צריך ללמוד על עצמו. הביצוע של התכנון הוא הקו – מתחיל מהקו שיורד לתוך החלל, וסביבו לו מתפתחים, נאצלים ונבראים ונוצרים ונעשים, כל העולמות. אם כן, מהמשכת הקו ולמטה הכל בצוע, אבל אין בצוע בלי תכנית – כמו אדריכל, לא בונים בית בלי תכנית. איפה תכנית הבית? היא הראש על גבי הגוף. כל הבית

שבונים, כל המציאות, כל העולמות שיש – אני ואתה ואת וכולנו – בתוך החלל. אבל מי חשב עלינו? ה׳ חשב עלינו, תכנן אותנו.

איפה נמצאת המחשבה הזו? במדרגה התחתונה יחסית של כל מה שיש לפני הצמצום, לפני ראשית התהוות העולמות. על גבי הצמצום עומד, כביכול, התכנון – ההשערה, מה שה׳ ״שער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל״. ה׳ משרטט בדיוק מה שהולך להיות – לפני שהוא מתחיל את הפעולה, את הבצוע. קוראים לו ״השערה״, ועוד הרבה שמות. הציור שלנו עכשיו הוא שיש ראש ויש גוף. בקבלה עיקר החלוקה בכל מקום הוא ראש וגוף, ג״ר וז״ת, **ג** ראשונות, חב״ד או כח״ב, ו-**ז** תחתונות. בכל עולם יש את הג״ר והז״ת שלו, אבל כאן הכי גדול – לפני הצמצום ואחרי הצמצום – הראש והגוף. כל החלל, עם הקו שנמשך לתוכו, הוא הגוף – הקו הוא חוט השדרה, שמחזיק את הגוף. הקו ממשיך לתוך הגוף מהראש שמתכנן כל מה שעתיד להתהוות. הקו הוא הזרוע המבצעת.]

סוד עולם המלבוש – אריגת רלא שערים פנים ואחור

(מה ש״שיער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל״ [בקבלה חמציאות של התכנון וההשערה היא גם, במרכאות, עולם מלא שנקרא ״עולם המלבוש״, כמו שתיכף יהיה כתוב כאן. מלבוש נשמע כמו לבוש חיצוני – איך יכול להיות שהתכנון של ה׳ לפני התהוות כל העולמות נקרא מלבוש?! מה הקשר? הוא הרי מח של אין סוף. אך הענין הוא שכל הדימוי של מלבוש הוא כאילו יש כאן אריג – לכל התכנון של ה׳ יש צורת אריג, מלבוש, חוטים שתי וערב. האריג נוצר מצירופים של אותיות האלף-בית. על המציאות הזו של ההשערה, שה׳ שער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל כתוב ״אסתכל באורייתא וברא עלמא״. כמו תכנית אדריכל, בה מסתכל המהנדס ואומר לפועלים מה לעשות. יש שם נוסף לעולם המלבוש, שלא כתוב כאן – ״תורה הקדומה״ (בלשון המקרא, ״משל הקדמוני״, **משל** אותיות **שמלה**, מלבוש), ״אסתכל באורייתא וברא עלמא״.

האריג כאן הוא כל הצירופים האפשריים של שתי אותיות. יש **כב** אותיות של האלף-בית – הן עדיין לא תכנון. כדי לתכנן משהו צריך לחבר שתי אותיות יחד. כמה צירופים כאלה יש? (484) יפה מאד, אם אפשר אותה אות פעמיים – **אא**, **בב** וכו׳ – המספר הוא מה שאמרת, 22 ברבוע. יש 22 אפשרויות מה אות הראשונה ו-22 מה האות השנה, ומספר הצירופים הוא הכפל שלהם. כך אם אני יכול לעשות אותה אות כפולה – אם אני מרשה שיהיה **אא**, **בב** וכו׳ – מספר הצירופים (שנקראים גם שערים) יהיו כמו שאמרת. אבל שתי אותיות זהות אינן שער, אלא רק שתי אותיות שונות. אז איך עושים את החשבון?

האות הראשונה היא אחת מ-22 ואילו האות השניה היא רק אחת מ-21 (כי את הראשונה קבעתי והשניה לא יכולה להיות הראשונה). אז כמה אפשרויות יש? 22 כפול 21 – 462. אבל כל שער הוא בשני כיוונים, ״פנים ואחור״ בלשון הקבלה. מה הדימוי? שלכל שער אני יכול להכנס מכיוון אחד, ואז המזוזה מצד ימין היא האות הראשונה והאות השניה בצד שמאל. אבל אם אני נכנס מהכיוון ההפוך – יוצא – ה-**ב** בצד ימין וה-**א** בצד שמאל. זהו אותו שער, אבל הוא בכיוון הפוך – **אב** או **בא**, **אב** הוא **א**לף-**ב**ית פנים ו-**בא** הוא **א**לף-**ב**ית אחור. המשפט הראשון של ילד הוא ׳אבא בא׳ – בא הוא הכיוון ההפוך של אותו

ג ראה עמק המלך שער שעשועי המלך ספ״ד.

שער. הילד נכנס ויוצא שוב ושוב מאותו שער. אם כן, הנוסחא היא 22 כפול 21 חלקי 2. כמה זה? 231, **רלא** שערים. לכן הביטוי בקבלה וחסידות, כמובא גם בשער היחוד והאמונה בתניא, הוא **רלא** שערים פנים ואחור. **רלא** שערים פנים ואחור הם עולם המלבוש, שהוא בעצם הראש שמעל הגוף של כל מה שמתרחש בתוך חלל הצמצום.] ב-**רלא** שערים פנים **ואחור**, סוד "עולם המלבוש" [למה נקרא מלבוש? שוב, כי הוא כמו אריג – אריג של שכלים.],

השערה ובצוע – חש-מל – פנים ואחור

מלבוש בגימט' **חשמל** [גימטריא חשובה בקבלה. למה נקרא חשמל? כי הוא "עתים חשות עתים ממללות" – לפעמים שותק ולפעמים מדבר. כשה' רק חושב אותו, ועדיין לא מבצע אותו, הוא "חש". אחד מסודות המלה קו שהיא שתי האותיות הראשונות של **קול** – **קו ל**..., כמו לומר 'קו לחיים'. הקו לוקח משהו מופשט, מחשבה – המלה "חש" גם קשורה לביטוי "מחשבה", שהיא אור המאיר לעצמו ואדם מכוון הכל החוצה. הכיוון החוצה הוא כבר "מל". אם כן "**מלבוש**" שוה **חשמל**, במקומו הוא "חש", אבל הוא בשביל להתגלות, "מל". ב**מל-בוש** ה"**מל**" קודם ל"**חש**"-"**בוש**", בסוד "סוף מעשה במחשבה תחלה".

עוד גימטריא, מהאריז"ל:] בגימט' **אור פני אל** ["חכמת אדם תאיר פניו" – כשיש לאדם הרבה פנימיות רואים על פניו, בדיוק מה שאני רואה על הפנים של כל אחת ואחת כאן. החכמה היא הברקה-הארה כששומעים משהו. אם לא מאיר יכול להיות בעיה שלי, אבל אם כן מאיר – וגם האיר לך – את מחייכת. כלומר, את האור הפנימי רואים על הפנים – לכן פנים הם פנימיות, סימן של פנימיות, והם גם "לפני", כמו שנסביר. יש לפני ואחרי, ולענייננו יש תכנון לפני הצמצום ובצוע אחריו. מה שלפני הצמצום הראשון ("לפני" לשון פנים) נקרא "אור פני אל", הוא אצל ה' כביכול בבחינת "חכמת אדם תאיר פניו" ("'אל' נהירו דחכמתא") – אדם דאצילות (לא "עולם האצילות", שהוא אחרי הצמצום, אלא "אדם דאצילות", שהוא לפני הצמצום).

אם כן, אלה רמזים – יש השערה, שנקראת גם אדם דאצילות שלפני הצמצום, **רלא** שערים. היחס ביניהם הוא חשמל, גם סוד "ישב **אהל**ים" – **אור המאיר לעצמו ואור המאיר לזולתו**. הפנים הם "אור פני אל", הארה מהאור המאיר לעצמו, "חכמת אדם", באור המאיר לזולתו, "תאיר פניו".] כנודע).

בטחון "לכתחילה אריבער"

[אמרנו שקו הוא בטחון, שנקרא קו וחוט, חוט השדרה בגוף. יוצא שהבטחון בנפש, כשאדם בוטח בה' כדבעי – גם הבטחון הסביל, היותר נקבי, וגם הבטחון הפעיל, היותר זכרי, הוא השדרה של כל המציאות:] הבטחון הוא חוט השדרה המעמיד ומקיים את כל הגוף. הוא [חוט השדרה שבא מהראש, שלפני הצמצום, אל הגוף שאחרי הצמצום. הוא] ממשיך מוחין (שלמעלה בעצם מטבע העולם, כלומר מבלי להתחשב במניעות ועכובים שמצד המטבע המדומה, [כאן וואַרט חדש, וואַרט של הרבי המהר"ש בחב"ד:

העולם אומר שאם אי אפשר ללכת מלמטה צריך לקפוץ מלמעלה. מענין שאפילו צדיקים אמרו כך, שלכתחילה צריך להתכופף – להתחשב בתנאי המציאות, הגשמית, החברתית, המדינית. היו פועלים לפי כללי המשחק – זו התכופפות. אנחנו רוצים לתקן את המדינה, להפוך את העולם, לעשות מהפכה – השאלה האם מתחשבים בכללי המשחק, כל דבר לפי כללי המשחק, או שלא, שמדלגים מלמעלה.

הרבי המהר"ש אמר שפעם היו אומרים שצריך להתחשב, 'ללכת מלמטה', אבל אם אי אפשר ובכל אופן יש יעד שחייבים להגיע אליו – כמו שלמשל הממשלה גוזרת גזרה שנגד התורה, כמו כל מיני גזרות נגד חינוך יהודי – אז צריכים ללכת במסירות נפש כנגד הגזרות, כסיפורי הצדיקים הגדולים. אבל אם אפשר לפעול אצל השרים – הגוים, במדינת גוים, או כאן במדינה בארץ, אותו הדבר – תנסה לעשות זאת. אם לא הולך – תלך במסירות נפש, תדלג מלמעלה. אבל, המשיך הרבי המהר"ש, אני אומר] "לכתחילה אריבער" [לשכוח מכללי המשחק, לקפוץ לכתחילה מלמעלה – רק כך אפשר להביא את המשיח. אין משחקים יותר, סוג אחר של משחק, רק כך אפשר להביא את המשיח.

שכל ישר מלפני הצמצום – ללכת על כל הקופה

יש היום עוד ביטוי חשוב – צריך לכתחילה לחשוב מחוץ לקופסא, וממילא צריך לפעול מחוץ לקופסא. כל הכללים, כל הטבע, שמים אותך בתוך קופסא – מי שחושב מחוץ לקופסא, וכ"ש שפועל מחוץ לקופסא, נקרא "לכתחילה אריבער". זהו חידוש גדול מאד שהתחדש בדורו של הרבי המהר"ש (מכחו של הרבי המהר"ש), כי עד אז העולם אמר אחרת. לכן אמר "ואני אומר", "און איך זאג", "לכתחילה אריבער". עוד מעט יום ההולדת שלו, ב' אייר, "תפארת שבתפארת", ואנחנו כבר ב'היקף' שלו – כבר צריך להתקשר לרבי המהר"ש ולפתגם שלו. תפקיד חוט הבטחון הוא להמשיך ממקום שלמעלה מהעולם בכלל, למעלה מהטבע – סוג של "לכתחילה אריבער".

צריך להמשיך מוחין במדות – מהו מח? שכל ישר. לא רק שאני פועל מתוך אינסטינקט, טבע, אלא שאני גם מבין. הרבי המהר"ש אמר ש'העולם אומר ככה ואני אומר הפוך' – הוא הבין מה שהוא אומר. הוא הבין שלאור המציאות – ואם כך בדורו, כ"ש בדורנו, העולם כל הזמן משתנה וממציא נוגדנים חדשים לאמונה בה' ובתורתו, מנסה להעמיד מחסומים בפני יישום יעדי התורה לתקון עולם – צריך לפעול בדרך של "לכתחילה אריבער". זהו שכל, אבל איזה שכל? שכל של לפני הצמצום. התפקיד של חוט השדרה, הקו, הוא להמשיך מאותו שכל – שיהיה שליט על הלב, שינווט ויכוון את מדות הלב.[ד]

וע"ד "ובגוים לא יתחשב" [נושא שדברנו עליו לפני שני שיעורים – שכאן בארץ צריך להיות "הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב" – לא להתחשב בגוים ובגוישקייט כלל. הולך ישר על האמת, ואם צריך לחולל מהפכה הוא גם הולך על כל הקופה. אצל מי שהולך לפי כללי המשחק הכל קמעא קמעא, כל פעם רוצה להשיג משהו קטן – ואם יצליח מה טוב, ימשיך הלאה. מי שפועל שלא בדרך של "לכתחילה אריבער", שלא הולך על כל הקופה, אז אם יש לו השפעה על משרד מסוים בממשלה – זה מספיק בשבילו בינתים. אם זו מפלגה דתית והוא יכול לקבל תקציבים לישיבות שלו הוא חי מבסוט. זהו לא "לכתחילה אריבער", לא ממשיך שכל מלפני הצמצום – לפני הצמצום המצב כמו שהוא צריך להראות באמת, לכתחילה. זו הכוונה "מלמעלה". (השאלה אם מצליח לרדת למציאות?) זה תלוי בחוט השדרה שלך – שיורד לגוף, אבל ממשיך שכל מהראש, מלפני הצמצום, בדיוק איך שהמציאות צריכה להראות. יש ביטוי רווח, שיש רצוי ומצוי – מי שמתחשב במצוי הוא לא "לכתחילה אריבער". "לכתחילה אריבער"

[ד] פתגם הרבי המהר"ש נ"ע וזי"ע.

[ה] במדבר כג, ט.

הכוונה שיהיה כמו הרצוי, כמו שצריך להיות.] כנ"ל)

אנטומיה אחרי הצמצום

במדות – **חי** חוליות צלעות ואברים [דימוי שהזכרנו בפעם הקודמת. **חי** חוליות הן כנגד ברכות התפלה, שמונה עשרה, שיש בהן גם ממד של אמונה וגם של בטחון, כמו שנסביר. מתוך החוליות נמשכות צלעות – האשה נבראת מהצלע של האדם – יש חוט שדרה, חוליות, ומהחוליות נמשכות צלעות. הסברנו שיש בכל צד שבע צלעות אמתיות ועוד חמש צלעות לא ממש אמתיות – צריך ללמוד קצת אנטומיה כדי להבין למה – סוד "**זה** אל **זה**". אחרי הצלעות יש אברים – **רמח** אברים.], כמבואר בדא"ח

(חוט השדרה, חוליות, צלעות, אברים הם בסוד **ד** אותיות שם הוי' ב"ה שלאחר הצמצום [הכל אחרי הצמצום. חוט השדרה והחוליות הן בסוד "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין", אחר כך יש את הצלעות, ואחר כך יש את המילוי שלהם באברים עם גידים, בשר ועור, שהם המלכות כאן. אמרנו שחוליות וחוט שדרה והצלעות שיוצאות מהן הם כמו המנורה שיש בגופה כפתורים מהם יוצאים קנים. שוב, חוט השדרה-חוליות-צלעות-אברים היינו י-ה-ו-ה אחרי הצמצום. **חוט השדרה-חוליות-צלעות-אברים** שוה **י-ה-ו-ה** פעמים "**וחי בהם**" (במצות, באברים, רמ"ח פיקודין הם רמ"ח אברין דמלכא). **חוט השדרה** שוה **אצילות**, היינו סוד האות **י** של **י**-ה-ו-ה זה שלאחר הצמצום.

כבר אמרנו שיש גם י-ה-ו-ה שכולל לפני ואחרי הצמצום – הקו והעולמות הם **וה**. הקו הוא **ו** (צורת קו ישר), והעולמות – שכוללים חמש מדרגות, א"ק אבי"ע, רצון-חכמה-בינה-מדות-דבור – הם ה-**ה**. אם כן, יש **ה** מדרגות בעולמות, ויחסית ללפני הצמצום הקו והעולמות הם וה – "**וה**נגלת לנו ולבנינו". אם כן, מה הם י-ה? בכל תא קטן יש י-ה-ו-ה, בכל אטום, וגם בכל היקום יש י-ה-ו-ה וגם לפני הצמצום. י-ה-ו-ה משקף הכל, הכל הוליסטי. אחרי הצמצום יש וה, ומהם י-ה? ההשערה היא ה עילאה, ה ראשונה, ומה שעלה ברצונו כביכול לברוא את העולמות הוא ה-י. יש גם קוצו של י, מדרגת "יחיד", עוד לפני שיש רצון לברוא את העולמות. צריך ללמוד זאת יותר לעומק. כאן כתוב עיקר הוואראט, שהמדרגות שאחרי הצמצום הן הגוף –], כלומר בבחינת "גופא" בכלל [חוט שדרה עד האברים הכל גוף, לא ראש – רק בגוף יש **י-ה-ו-ה** – והראש הוא ההשערה שלמעלה.]).

ראשית הקו – עבודת התפלה

[כעת יש מושג חדש וחשוב מאד שמוסבר בחסידות. הקו נמשך לתוך העגול הגדול ומוציא עגולים כל פעם. אם נצייר בהגיון, יש קטע קטן של הקו עוד לפני שמוציא את העגול הראשון – הוא בחינת כתר ו"עתיקא" ביחס להמשך הקו ולעגולים שיוצאים ממנו. אותו קטע קטן, לפני שהוציא את העגול הראשון – לפני שהוא זקוק לחדש את האמונה בתוך החלל, בתוך החיים שלו, **חלל** שוה **חיים** – הוא גם הקטע של הקו שעדיין לא מתלבש בשום דבר. הקו בעולמות הוא כמו נשמה שמתלבשת בגוף, אבל יש קטע קטן שלו עוד לפני שמתלבש בעולמות. לקטע הזה קוראים "ראשית הקו", ויש לו באופן מהותי תכונות מיוחדות שלא כמו בקו. אם בגוף, הוא כמו תחלת חוט השדרה שרק יוצא ממח הדעת, לפני החוליה הראשונה. אם אומרים שכל הקו הוא הבטחון בנפש, צריך לומר מהו הבטחון המיוחד שנקרא ראשית הקו, שהוא באיכות של הרבה יותר בטחון מאשר הבטחון של המשך הקו. זהו משהו חדש, שעוד לא דברנו עליו.]

וראשית המשכתו, ראשית הקו [כמו ראשית חוט השדרה.], תלויה [כדי להמשיכו מראשיתו לפני הצמצום] בעבודת ההתבוננות שבתפלה (עבודה שבלב, בינה ליבא, זו תפלה) [אמרנו שהראש נקרא גם תורה הקדומה. כמו שהקב"ה מסתכל בתורה ובורא את העולם, גם אני רוצה להמשיך משם כח לקיים את הוראת הרבי המהר"ש "לכתחילה אריבער" – כדי להמשיך לפעול כך עלי לקבל השראה מלפני הצמצום, מחוץ לקופסא. כמו היהודי הראשון, אברהם, שכדי שיאמין בשלמות ה' צריך להוציאו מחוץ לקופסא – "ויוצא אותו החוצה". אחרת הוא נשלט תחת המזלות, וצריך שה' יוציא אותו. רק יהודי יכול להגיע לשם – גוי הוא חלק מהמציאות אחר הצמצום, בלי שרש לפניה.

אני צריך להמשיך למטה – איך אני ממשיך מה שה' שער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל? על ידי התבוננות בתפלה, "עבודה שבלב זו תפלה", שהיא עיקר עבודת המשכת המוחין במדות, כל הענין שבקו, להמשיך שכל לתוך המדות, לתוך הלב. ראשית ההמשכה שאני לא סתם מתפלל מתוך הלב, בהשתפכות הנפש – תכלית התפלה – אלא שאני עושה זאת מתוך התבוננות, כמו שעוד נסביר מה היא.]

ב. ביאור הרבי הריי"צ: בטחון גמור כשאין תקוה

אחד המקורות החשובים של כל המאמר כאן הוא מכתב של הרבי הקודם, שמצוטט בדף הבא. כל מה שכתוב מכאן ואילך עד הציטוט בעצם מסביר את הציטוט, לכן יקל עלינו קודם לקרוא את הציטוט ואחר כך להבין כל מה שיש באמצע. מאד חשוב להבין כאן את מקורות החסידות לנושא הכי חשוב – אמונה ובטחון.

מושג חדש בבטחון – תקוה (סוד התקוה ביריחו)

אמרנו שבקו הקטע העליון, שנקרא ראשית הקו, הוא איכותית אחרת מהמשך הקו – עוד לפני שהוא הוציא את העגול הראשון או התלבש בשום דבר. אמרנו שהוא כמו התבוננות בתפלה כדי להמשיך את ההשערה שלפני הצמצום אל תוך המודעות של העולמות הנבראים אחרי הצמצום. מה הווארט? שהוא מכניס לנו מושג חדש. כל המאמר נקרא "אמונה ובטחון", ובא הרבי הקודם ואומר שבבטחון גופא יש שני סוגים, והחלוקה כל כך חשובה עד שצריך לתת מלה אחרת – בטחון לעומת תקוה. אז בעצם עיקר החידוש של השיעור שלנו היום הוא שאנחנו מתחילים להבין וללמוד על מושג חדש שעוד לא למדנו – תקוה.

תקוה היא מלשון קו (וגם קרובה למלה תקון. גם **בתהו**, כמו **בתקון**, יש שלש אותיות של המלה **תקוה**. נמצא רמוז שהתקוה מיישבת את האורות דתהו בכלים דתקון) – ברור שהתקוה קשורה לקו, והתקוה הולכת יחד עם חוט, כמו שנראה תיכף בסיפור של יריחו – לכן רציתי שנלמד את הענין הזה כאן, ביריחו. כל סוד התקוה-החוט הוא בדיוק מה שהציל את רחב, שאחר כך התחתנה עם יהושע, שאתמול היה היארצייט שלו ועכשיו נכנסים ליום הגדול שלו – יום כבוש יריחו. ביום הזה, כשהחילים תקעו בשופר והחומות נפלו, נכנסו לכבוש את העיר, יהושע הזהיר את החילים לפני המלחמה שכאשר תראו בית שיש עליו "תקות חוט השני" תזהרו לא לנגוע באף אחד שבתוך הבית, צריך להציל אותם. שני המרגלים שיהושע שלח – פינחס וכלב – נשבעו לרחב שבני ישראל יצילו אותה. בסיפור הזה,

---

[1] פתח אליהו.

[2] תענית ב, א.

תחלת ספר יהושע, יש את המושג תקוה – לשון קו – שהולך יחד עם חוט. זהו ודאי מקור הביטוי קו וחוט בתנ"ך. הכל קשור כאן ליריחו, מנעולה של ארץ ישראל.

מה יצא לנו? מבנה חדש, יותר מפותח ממה שלמדנו עד עכשיו: אור אין סוף שלפני הצמצום, שנקרא גם העגול הגדול, הוא אמונה פשוטה. אחר כך מוסיפים כאן חלוקה בקו, שקודם היה פשוט – יש את ראשית הקו, שלפני ההתלבשות, שנקרא "בטחון גמור", הביטוי שלו, שמאד מודגש (לא סתם בטחון של בטחון גמור). אחר כך גם יש בטחון, תקוה היא גם בטחון, אבל לא בטחון גמור. לכתחילה אני חושב שבטחון גמור יותר מתאים לבטחון סביל, אבל באמת יש – גם חידוש – בטחון גמור גם בבטחון פעיל. שוב, המבנה השלם יהיה – אמונה, בטחון גמור, תקוה.

בטחון גמור – כשאין שום קש להאחז בו

נקרא את הקטע מהרבי הריי"צ, שיצא לנו בהשגחה פרטית לכבוד יריחו:

הבטחון הגמור [כמו שיש צדיק ויש צדיק גמור – שני מושגים שונים בתניא – כך יש בטחון ויש בטחון גמור, בטחון רגיל אינו בטחון גמור, וכאן הבטחון הרגיל יקבל שם חדש, תקוה. מה הגדר של בטחון גמור? בטחון גמור] בה' הוא כשאין שום צל מראה מקום ומקור גשמי מאין יבא העזר [שאין שום מקור גשמי שאולי משם תבוא ישועתי.],

כמאמר העולם [דוגמה לבטחון שעדיין אינו בטחון גמור, כי יש חוט של תקוה היא:] 'הטובע, ר"ל, מחזיק עצמו גם בקש' [קש שיש על פני המים לא יחזיק את האדם, אבל אם הוא רואה שם קש – הוא רוצה להנצל, בכל מאודו הוא רוצה להנצל – בשבילו הקש הוא צל ומראה מקום לישועה, שאולי מכאן תבוא הישועה, מהקש הזה. אולי הוא יציל אותי. אם יש אפילו קש, שבשכל ישר אין שום סיכוי שיציל אותך, ואתה סומך או נדמה לך שאולי הקש הזה יעזור, כאשר מישהו ח"ו טובע, יש איזה בטחון – 'אני בטוח בה' שהקש הזה יעזור'. זהו לא בטחון גמור אלא תקוה – אתה מקוה שהקש יעזור לך, יציל אותך, אבל זהו לא בטחון גמור בה' לבד. בטחון גמור הוא כאשר אין קש, אין את הדבר הכי קלוש, אין את הסבה הכי קלושה שיכולה להציל אותך.],

אבל בזמן שיש עדיין קש במה להתחזק, כלומר שיש עדיין צל מראה מקום בגשמיות להושע, אף גם ישועה גשמית ובמקצת [שאתה קצת חושב שיכול לעזור.], הנה עדיין אין זה בטחון גמור בה' [בטחון גמור הוא אך ורק בקב"ה, וכאן אתה סומך על איזה קש שיש כאן.].

"תקות חוט השני"

כשיש צל מראה מקום [הקש.], זהו ענין התקוה [וכפי שאנחנו מסבירים – התקוה הזו היא המשך הקו, אחרי הקטע שנקרא ראשית הקו.] כמ"ש [כאן, בסיפור של יהושע ביריחו.] את תקות חוט השני [היא שמה במצות המרגלים [ח] חוט כסימן שהחילים לא יפגעו בכל מי שנמצא בביתה.

לא רק שהיא התחתנה עם יהושע – היו להם ילדים? כתוב שבנים לא היו להם, אבל לפי חז"ל היו בנות – גם מתאים כאן לשיעור, שילדי יהושע ורחב היו רק בנות. אצל צלפחד היו חמש בנות שחבבו את הארץ ביותר, צדיקות הכי גדולות. המקום הזה הוא על שם אחת מבנות צלפחד, חגלה. אצל רחב כתוב שיצאו מבנותיה שמונה כהנים גדולים ושמונה נביאים. האנשים הכי גדולים בתולדות עם ישראל הם צאצאי יהושע

[ח] יהושע ב, חי.

ורחב – גם ירמיהו הנביא, גם יחזקאל הנביא, גם חולדה הנביאה ועוד הרבה גדולי ישראל. צריך להציל את רחב – המון פוטנציאל קיים בתוך רחב. כתוב שכל כיבוש הארץ הוא כמו שאומרים בברכה השניה, "ברכת הארץ", אותה תקן יהושע אחרי כיבוש יריחו – "ארץ טובה ורחבה". כתוב ש"ארץ טובה" שייך ליהושע עצמו, הוא בחינת טוב – **יהושע** עולה **טוב** פעמים **חיה** (**משה** רבו עולה **יה** פעמים **חיה**) – אבל "ארץ... רחבה", שרשה של ארץ ישראל במרחב העצמי, בה מאשתו של יהושע, רחב. אם כן, צריך להציל את רחב – היא הצילה את המרגלים וצריך להציל אותה.

מה אמרו לה? לשים בחלון – גם לשון חלל – "תקות חוט השני".]. חוט השני היה סימן לביתה של רחב שע"י סימן זה ידע חיל של בנ"י **אשר** עליהם להציל **את** גרי הבית הזה ונק' תקות חוט השני, כי הגם **שהוא** סימן הנראה והנגלה [לכאורה יותר מהקש הנ"ל – תקות חוט השני זהו סימן מובהק. כל אחד יודע, כל החילים קבלו הוראה מהמפקד, שכאשר רואים את תקות חוט השני לא נוגעים באף אחד בבית – יותר מגושם, עם סבה גשמית, מסתם תקוה בקש. הטובע מחזיק בקש, וגם זה לא בטחון גמור, אבל כאן לכאורה עוד פחות בטחון גמור מצדה של רחב על פי שני המרגלים. הוא מסביר שלא לחשוב שטבע, הפך להיות מחויב המציאות, שאפילו לא צריך לבטוח:], **אבל** על זה הרי יכולים להיות מקרים שונים [לא בטוח, כן דומה לקש.], כי יפסק חוט השני **או** רוח **ישאהו** או מקרים **אחרים** [לכן לא בטוח, אבל יש תקוה טובה – תקוה שהחוט יתקיים והחילים יראו אותו. באמצע הקרב גם החילים שלנו בבהלה מסוימת – הם מחרימים את כל העיר על כל תושביה, הורגים את כולם. יש בית אחד שמצילים – מאד קשה להבטיח זאת. לכן לא פשוט בכלל שבגלל שיש שם חוט הכל יהיה בסדר. אלא מה? כמו הקש – בכל אופן יש פה סבה, סבה להצלה.],

וזו **היא** התקוה שהכל יהיה טוב וחוט השני יהיה במקומו [זו תקוה טובה – שהחוט יתקיים והכל יצא על הצד הטוב ביותר.]. כי שם תקוה מורה על דבר שישנו במציאות ממשי, כמו הקש לטובע בים הגדול. [כל זה הבא לשלול – הסביר מהו הקו אחרי שמתלבש, כשמתחיל להוציא עגולים. אבל מהו הקו לפני ההתלבשות, ראשית הקו? הבטחון הגמור:] **אבל** ענין הבטחון בה' **הוא אפילו** כשאין לו צל **מראה** מקום להושע, **שאין אפילו** קש במה להחזיק, ומ"מ בוטח בה' [בלי שום צל של תקוה.].

התגברות על היאוש – חשובה אך לא מספיקה

ממשיך עם עוד חידוש מופלא. מהו בטחון לפי מה שהסביר? אמרנו שהתבגרות היא התגברות. כדי לבטוח במצב כזה, בו אדם נמצא בסכנת נפשות בטוחה, בלי שום דרך להנצל – יש מלחמה פנימית. מהו בטחון? סוג של מלחמה, במיוחד במקרים בהם דרוש בטחון גמור. מה המלחמה? נגד יאוש – לא להתייאש. יש מצבים שאדם על סף יאוש, גמרנו, אין יותר תקוה. בטחון הוא שאינו מתייאש, הוא בוטח, הגם שאין שום קש, שום חוט של תקוה. כעת מוסיף עוד משהו – שיתכן מצב בנפש שאדם מתגבר על היאוש, כלומר אומר לעצמו "אין שום יאוש בעולם כלל". מאיפה לומדים זאת? גם עוד כמה ימים – מוסר השכל של פסח שני, 'אין אבוד'. "לכתחילה אריבער" הוא ב' אייר ו"אין אבוד" י"ד אייר.

יתכן שהתגברות – יש בטחון בנפש, חוט שדרה, אדם שלא מתייאש יש לו חוט שדרה – אבל אתה עצוב במצב זה, בוטח אבל עצוב. כעת אומר שלא מספיק לי, לא מספיק לחסידות – צריך במקום שאין שום חוט תקוה, שום קש, שום כלום, גם לבטוח בה' בבטחון גמור, כמו צדיק גמור. כל

גמור הוא תכלית – צדיק גמור של תניא שונא את הרע ומואס ברע במאה אחוז. גמור פירושו עד גמירא – הולך על משהו עד הסוף. בטחון גמור הוא שאין מקרה שאתה לא בוטח, גם אם אין צל של תקוה, הולך עם הבטחון עד הסוף – אחרת זה לא בטחון גמור. הוא מוסיף כאן שאפשר להיות עם בטחון גמור ועדיין להיות עצוב – לא מה שאנחנו רוצים, מה שדורשים.

והנה גם אז, כשהוא בוטח ה' אך נפשו מרה עליו והוא עצב ותוגה חרישית נסוכה על פניו [הוא לא נראה טוב. הרי הוא בסכנת מות. הוא בוטח בה', ויחד עם זה נראה לא טוב. הרי אמרנו שפנימיות של האדם מתבטאת בפנים, כמו "חכמת אדם תאיר פניו". אם הוא הפנים לגמרי את הבטחון הגמור הוא גם יאיר את הפנים שלו, הוא לא יהיה עם תוגה חרישית נסוכה על פניו. אם הוא בוטח בה' ועדיין תוגה חרישית נסוכה על פניו – ביטוי יפהפה של הרבי הקודם, הוא סופר גדול ויש לו לשונות יפהפיים, זו דוגמה.],

ראשית הקו – בטחון גמור בשמחה – שיטת מורנו הבעש"ט

[על הבטחון הגמור עם התוגה החרישית הנסוכה על הפנים אומר הרבי הריי"צ:] אין זה עדיין הבטחון הגמור בה' לפי שיטת מורנו הבעש"ט נ"ע [הוא חדש משהו מופלא – זהו כן בטחון גמור, כמו צדיק גמור, אבל לא הבטחון הגמור של הבעל שם טוב.

איך נסביר זאת במושגי הקבלה שאמרנו? בטחון גמור הוא הקטע של ראשית הקו – גם שם צריך לומר שיש חיצוניות ראשית הקו ופנימיות ראשית הקו. חיצוניות ראשית הקו היא בטחון גמור, אבל עדיין אפשר להיות עצוב, עם תוגה חרישית נסוכה על פניו. אבל הבעל שם טוב לא מסתפק בזה, הוא רוצה את הפנימיות – הפנים, "חכמת אדם תאיר פניו" – של ראשית הקו גופא, שהיא בטחון גמור מלא שמחה, שגם רואים את השמחה על הפנים שלך, כמו אחת כאן שמחייכת. זהו סימן טוב של בטחון גמור עם שמחה על הפנים.].

כי הבוטח בה' בבטחון גמור אין מצבו הלא טוב או ח"ו גם הרע צריך לנגוע ללבו לצערו ומה גם לענמו [אם הוא הולך בדרך הבעל שם טוב ויש לו בטחון גמור בה', הגם שהמצב שלו כרגע לא טוב – ואחר כך אומר אפילו שהוא רע – זו לא סבה להיות בצער, עם עגמת נפש. יש דברים שרואים גם אצל הרבי, שמישהו בא לרבי עם איזו מצוקה נפשית שדרך העולם, מנהג העולם, להיות ממנה בצער – והרבי פשוט בטל זאת, לא צריך להיות בצער, תהיה שמח, תעשה משהו אחר. הרבי בטל את הרגשת העצב. זה קשור לדרך הבעל שם טוב. מי שקשור לה' באמת, וה' הוא אך ורק טוב, אין סבה מוצדקת בעולם להיות בצער. זהו נסיון.

איפה כתוב בתניא? אגרת הקדש "להשכילך בינה" – אגרת הקדש יא בתניא. הרבה חסידים אמרו שהיא הפרק הכי חשוב בספר התניא, שגם כאשר רע לאדם לגמרי הוא צריך להאמין ולבטוח שהכל בא מעצם הטוב – הכל מה', שהוא עצם הטוב, הכל הכי טוב שיכול היות. אז האדם מחייך, לא מצטער. הוא אומר שם שזהו נסיון – לא פשוט, אך ליהודי יש כח לזה – וכאשר הוא עומד בנסיון הוא הופך הכל לטוב הנראה והנגלה.

(למה זה רק ראשית הקו ולא כולו?) ברוב המצבים בחיים יש מה לעשות, רק במצבים מיוחדים אין מה לעשות. ודאי צריך להאיר בכל מקום, אבל במצב שאין בו שום קש ושום חוט של תקוה צריך להגיע לאותו מקום – שכל הזמן נמצא – שיש בו בטחון גמור, ולא סתם בטחון גמור אלא בטחון גמור עם שמחה.

גיור רחב – עליה לראשית הקו (השלמה)

יוצא מדברי הרבי הקודם שהמושג של "תקות חוט השני" – הקש בו נאחזת רחב ביריחו, איפה שאנחנו נמצאים – עדיין אינו הבטחון הגמור. מכך מתאים להסיק שהגיור של רחב – שבעקבותיו היא התחתנה עם יהושע והעמידה כהנים גדולים ונביאים, כנ"ל – הוא בעצם עליה מתקוה לבטחון גמור.

חז"ל מדגישים שבדברי האמונה [ט] של רחב למרגלים, לפני הגיור, היא אמרה "כי הוי' אלהיכם הוא אלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת" – "שמתהו בשמים ובארץ" – אך לא סיימה ב"אין עוד" שהוסיף משה רבינו לביטוי זה ("וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד"), "משה שמו אף בחללו של עולם". בדרגת התקוה רחב חפשה קש להאחז בו בים החלל הפנוי, ולא הרגישה ש"אין עוד" גם ב"חללו של עולם" והכל הוא ה' גם כשנדמה שאין כל תקוה. בגיור היא עלתה לדרגת ראשית הקו – המדרגה שנקראת "אות אמת" שבקשה מהמרגלים, הגילוי ש"הוי' אלהיכם אמת" ואין עוד אמת מבלעדיו יתברך) – דרגת הבטחון הגמור שהתבארה כאן.

מהסבר זה 'הרווחנו' גדר חדש לראשית הקו – ראשית כניסת אור אין סוף לחללו של עולם, המגלה ש"אין עוד מלבדו" גם בחללו של עולם, שאין מקום ריק ממנו יתברך והצמצום אינו כפשוטו. בנפש היינו שגם כאשר אין שום תוכן במודעות, דוגמת שנת חזקיהו, ה' נמצא שם בכבודו בעצמו – גילוי שהכבוד שוכן (גם ובעיקר) במקום מכובד ונקי, כפירוש כיבוד-טאטוא הבית (כמובא בחסידות בכ"ד) כשאדם מגיע למצב של "ונקה", נקי מנכסיו לגמרי.

בטחון גמור סביל ופעיל

אם המצב על דרך הטבע אומר יאוש, שאין שום תקוה, איזה סוג בטחון זהו? אנחנו מדברים על בטחון פעיל ובטחון סביל, והייתי חושב שכאן בטחון סביל – שאין לי מה לעשות. כמו שלמדנו על חזקיהו המלך, שאין שום דבר במה להנצל, וראשית הקו אומר לי לבטוח בטחון גמור בטוב הנראה והנגלה, ושאם אני הולך לישון אני עושה זאת גם מתוך בטחון וגם עם חיוך גדול על הפנים.

על החיוך הגדול על הפנים לא למדנו עד כאן – זהו חידוש כאן. אבל יש עוד חידוש, שהחיוך הגדול על הפנים לא משקף רק בטחון סביל אלא שייך גם לבטחון פעיל. כאן מתחילה כבר נשיאת הפכים, נראה איך הוא כותב:] **אלא צריך** לעשות כל מה שביכלתו לעשות עפ"י התורה והשכל האנושי [כבר משהו פעיל, מעשה. הוא אמר שמצד אחד אין שום קש – אם היה קש יש לי מה לעשות, לתפוס את הקש, אבל הוא אמר שזהו לא בטחון גמור. בטחון גמור הוא כשאין קש, אז מה אני יכול לעשות? לכאורה שום דבר. אף על פי כן הוא אומר שממשיך לעשות.

הדוגמה הכי פשוטה: כל הרופאים אמרו נואש – אין מה לעשות. אבל הוא ממשיך לבטוח בטחון גמור, ממשיך לעשות – לתת צדקה, לעזור לאנשים, לבטוח שבודאי ה' יעזור. וגם, ממשיך לעשות – לנסות עוד תרופה, איזה רופא אלטרנטיבי שכולם אומרים שהוא שטויות. גם זה – אם מישהו אומר שאפשר לעשות הוא מוכן.],

בטחון גמור מוליד עצות – "עשו כל אשר ביכלתכם"

[לכאורה, אם יש מישהו שנותן עצה לעשות זו תקוה.] החידוש שלבטחון הפעיל במקרים האלה

[ט] דברים רבה ב, כז.

בעצמו יש כח יצירה פנימית. השכל שלו, הרצון שלו – הרצון לחיות, במקרה הזה – מוליד רעיון. בשטח אין שום קש שאולי יציל, אבל הוא ממציא קש.

הוא מדגיש כאן שהוא עושה זאת על פי תורה – ההשראה לקשים האלה אינה שטויות. אמרנו קודם שאולי יש רופא אלטרנטיבי שיכול לעזור לו – לאו דווקא שצריך לפעול בדרך הזו, אלא מחליט בשכל טוב. יתכן שמחליט שהרופאים אמרו לא – אין לי יותר עסק עם רופאים בכלל. אני בוטח בה', ותוך כדי זה ממשיך לעשות משהו – מה יציל אותי? שאעשה מבצעים של הרבי. איך שלא יהיה – כן או לא – זהו בודאי הכי טוב שאפשר לעשות ואני עושה אותו עכשיו בשמחה.

זהו הפן של בטחון פעיל במקרים האלה, בראשית הקו. יש אחד שלא עושה כלום – חזקיהו – הוא הולך לישון, אבל עכשיו חדשנו שהולך לישון עם חיוך, שמח. כאן הוסיף שגם עושה דברים באותו מצב. עושה דברים על פי התורה והשכל האנושי להציל עצמו, וגם – כמו שאמרנו, לא כותב בפירוש אבל התכוון לכך – עושה מצוות ומעשים טובים.

איך שייך לכ"ח ניסן, היום? "עשו כל אשר ביכלתכם". מה הרבי אמר היום? "אני את שלי עשיתי", השכל שלי מיצה את עצמו, עשיתי כל מה שאני יכול. כעת אני מוסר לכם – "עשו כל אשר ביכלתכם". הוא היה יכול לומר 'אין לנו מה לעשות, כעת נשאר רק לבטוח בה' שיבוא משיח'. היה מתבקש, אך הוא לא אמר כך. מה המסר של הרגע הזה? "עשו כל אשר ביכלתכם". בדיוק מה שכתוב כאן. זהו פן של בטחון פעיל בדרגה של ראשית הקו, שנקראת בטחון גמור.

הבטחון בהצלת ה' מצד השגחתו הפרטית

ולבטוח בה' ולא להיות אפילו בספק ספיקא כי יעזרהו השי"ת [בטוח במאה אחוז שה' יעזור, והוא גם עושה כל מה שהוא יכול לעשות.]. להיות השגחתו ית' על כל נברא ונברא [גם וואַרט יפה – לא צריך לחשוב שה' יציל אותי כי אני צדיק, ואפילו לפי לשונו לא כי אני יהודי, אני נמלה. כמו שהבעל שם טוב אומר שאדם צריך לחשוב שאני והנמלה אותו דבר. יש השגחה פרטית של ה' על כל נברא, וכמו שמציל את הנמלה – מכאן הבעש"ט הגיע לאמונה בהשגחה פרטית – הוא יציל אותי, לא גרוע מהנמלה. עם זה יש לי בטחון גמור, חיוך על הפנים, ואני עושה הכי טוב.

הרבי לא רק אמר 'עשו כל אשר ביכלתכם' דברים טובים, אלא לטכס עצה. כמו היום – אין מה לעשות, המדינה מקרה אבוד, המצב מקרה אבוד. צריך רק לבוא מישהו ולומר ש"**מקרה אבוד**" שוה **משיח**... בכל אופן, הרבי לא אמר שאין מה לעשות, אלא שאני עשיתי כל שביכלתי וכעת אני מוסר את המשימה לכם, קודם לטכס עצה איך מביאים את המשיח ולעשות כל מה שאתם יכולים. ההוראה זו עדיין חיה וקיימת, הכח שמקבלים ברגע זה הוא הוא הוראה זו של הרבי.]...

כל עניניהם ותנועותיהם היותר קלות [של כל נברא, של כל נמלה קטנה או איזה יצור שלא יהיה] הכל הוא בהשגחתו הפרטית, והשגחתו ית' הנה היא הנותנת חיים ועוז [גם חיים שהחולה יחיה וגם שיתחזק לגמרי בעז ותעצומות.] לכל החי בשמים ובארץ [וכמו שנותן לכל החי בשמים ובארץ יתן גם לי, נותן לכולם.].

סיכום וברכות

עד כאן הציטוט של הרבי הריי"צ, מיסודות המאמר שלנו. הגדיר לנו מהו ענין ראשית הקו, בטחון גמור, ויש את המשך הקו, שהוא תקוה טובה. יש הרבה מה להסביר כאן – כל מה שלא

קראנו לפני הציטוט הוא בעצם הסבר הנושאים שיש בציטוט. את זה נקרא בפעם הבאה בע"ה, אבל כבר אפשר לקרוא ולנסות להבין.

שנזכה לטכס עצה איך להביא את מלך המשיח תיכף ומיד ממש – הרבה תלוי בנשים צדקניות, שבזכותן תבוא הגאולה. שתהיינה בשורות טובות, התחלת זמן טוב, קיץ בריא בגשמיות וברוחניות, ושיהיה משיח נאו, זה העיקר.

תודה לבעלת הבית, לבעלת המקום, ושמחתי לראות שיש כאן עוד משפחות – חידוש גדול מאד. כן ירבו, שהמקום יהיה שוקק חיים, ויתפשט, שוב, שכל חומות יריחו וכל חומות כל העולם יפלו – היום הוא היום שהכלי פול.

דבר יום ביומו – פרשת אחרי-קדשים

פרשות אחרי-מות-קדושים יום ראשון – הגורל שלי

ביום הכיפורים יש מקום מיוחד לכפרה על חטאי גילוי עריות. לא לחינם קוראים בתורה במנחה של יום כיפור את פרשת עריות, הכתובה בהמשך פרשת אחרי מות.

התיקון לפגם העריות מתחיל בבניין התא המשפחתי. לכן הכהן הגדול חייב להיות נשוי, "וכפר בעדו ובעד ביתו [זו אשתו]". הפרשה פותחת "אחרי מות שני בני אהרן" – נדב ואביהוא לא נשאו נשים, והם מתו בהתקרבות לקודש ללא איזון (כמו שלמדנו בפרשת שמיני), אבל אתה אהרן הכהן נכנס פנימה כאשר אשתך ממתינה לך בחוץ, זהו מצב מתוקן שמכפר על כל העם. "בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ" – **זאת** רומז לאשת אהרן.

"בזאת יבא אהרן" רומז לפסוק הידוע "בְּזֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ" שרומז לפסוק הידוע "בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעְלָהּ" (וכן בגימטריא **בזאת אני בוטח = מלכות**, האשה היא בחינת המלכות). אשת הכהן הגדול מעניקה לו את הבטחון הגמור בכפרה של יום הכיפורים לכל ישראל ("עיצומו של יום מכפר"). כל הכהנים הגדולים נקראים על שם אהרן הכהן, וממילא כל נשותיהם נקראות על שם אלישבע אשת אהרן. והרמז: **אלישבע אשת אהרן כהן גדול** בגימטריא שלש פעמים **בזאת אני בוטח**.

אחד הדברים המיוחדים בעבודת יום הכיפורים במקדש הוא הטלת הגורלות, "וְנָתַן אַהֲרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם גֹּרָלוֹת גּוֹרָל אֶחָד לַה' וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל". אפשר לחשוב שתוצאת הגורל היא מקרית, אבל באמת היא באה ממקור מאד עליון, הבחירה של ה', "בַּחִיק יוּטַל אֶת הַגּוֹרָל וּמֵה' כָּל מִשְׁפָּטוֹ". זהו גילוי הבחירה של ה' בעם ישראל, שמכוחה כל החטאים מושלכים לעזאזל.

גם בגורל יש מסר מהותי לתיקון פגם העריות: לכל אדם הגורל שלו, ואשתו המיוחדת היא גורלו משמים, היא ולא אחרת. "**בחיק** יוטל את הגורל" רומז ל"אשת **חיקך**". אל תחרוג ו'תפזול' למקום אחר, אלא התרכז בגורלך הטוב.

[מתוך עמודיה שבעה]

פרשות אחרי-מות-קדושים יום שני – פעם אחת וזהו

סיכום עבודת יום הכיפורים הוא "וְהָיְתָה זֹּאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטֹּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה..." – יום הכיפורים הוא אחד בלבד, והדבר בולט במיוחד לאחר ראש-השנה שנמשך שני ימים. גם בחוץ לארץ, שחוגגים את כל המועדים שני ימים (בגלל "ספיקא דיומא"), יום הכיפורים הוא יום אחד בלבד. מעבר לנימוק ההלכתי הנגלה, יש בזה טעם עמוק: הכפרה של יום הכיפורים מגיעה ממקום עליון שמעל כל הספקות.

כמו שהגורל מכריע בין שני השעירים, כך אפשר להכריע את כל הספקות, ולהגיע לכפרה ודאית. בספרי הקבלה נאמר ש**כיפורים** הוא **כְּ-פורים**, כמו שביום הפורים מוחים את **עמלק**, בגימטריא **ספק**, כך ביום הכיפורים מתעלים מעל כל הספקות (ויש קשר עמוק בין הגורל של יום הכיפורים לגורל שהטיל המן בפורים).

על כפרת יום הכיפורים נאמר כאן "**לפני** הוי' **ת**טהרו". ראשי התבות **לית**, רומזים לביטוי מיוחד של חכמי ה'מסורה': כשרוצים לציין שמלה מסוימת בצורה מסוימת מופיעה רק פעם אחת בתנ"ך, אומרים "**לֵית**" – אין כיוצא בו. זו הדרגה

העליונה, שאי אפשר להשוות לה שום דבר, והיא מעל כל התחלקות ושניות.

בגמרא נאמר שבכל ימות השנה יש לשטן שליטה, רשות לקטרג ולהחטיא, מלבד יום הכיפורים, לפי הגימטריא **השטן = שסד** ימים בשנה מלבד יום הכיפורים. כלומר, יום הכיפורים הוא למעלה מהזמן. זהו הכח של התשובה, היכולה לחזור אחורה בזמן ולתקן את מה שנעשה, עד שהזדונות הופכות לזכויות ממש. על בעלי התשובה (וכולנו בעלי תשובה בדור של תשובה) נכון לומר "אין מוקדם ומאוחר בתורה" – סדר הזמנים לא מעכב, אפשר לקפוץ מעל הזמן ולתקן את כל מה שנעשה.

[עמודיה שבעה. תשובת השנה עמ' קיז]

פרשות אחרי-מות-קדושים יום שלישי – הציד והדם

"וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יָצוּד צֵיד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ אֶת דָּמוֹ וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר". מצוות כיסוי הדם נוהגת למעשה בכל שחיטה של חיה או עוף, אבל בתורה מדובר דוקא על מציאות של ציד, "אשר יצוד".

הצידה בתורה היא אומנותם של רשעים, כמו נמרוד ועשו – אצלם יש במעשה זה תאוה של שפיכות דם. לעומת זאת, יעקב אבינו "איש תם ישב אהלים" המצטיין במידת הרחמים, אינו יוצא לציד סתם כך בשביל ההנאה. אם בכל זאת צדים, לשם התועלת שבדבר, אנחנו מכסים את הדם, להראות שיש איזו בושה בשפיכת הדם, שאיננו חפצים בה מצד עצמה.

ועוד: כאשר אדם מתבייש פניו מחווירות (כמו במושג "מלבין פני חבירו"), מסתלק הסומק הטבעי שנובע מזרימת הדם הרגילה – וכך כיסוי דם החיה והעוף רומז למידת הבושה החיובית.

בכל אכילת בשר יש בושה מסוימת, תזכורת לחטא אדם הראשון שבעקבותיו אנחנו אוכלים בשר. אבל בכל זאת, לא צריכים להיות צמחוניים. אכילת בשר לצורך בריאות הגוף לעבודת ה' היא דבר טוב, והצדיק יודע לעשות זאת לשם שמים ממש כמו קרבן. **צדיק** מתחיל באותיות **צד** – הוא יודע לצוד בקדושה, כמו יצחק אבינו ששלח את בנו לצוד ציד כדי שתשרה עליו רוח הקודש.

[לפי המאמר מצות כיסוי הדם בספר עץ פרי]

פרשת אחרי-מות-קדושים יום רביעי – איך זוכים לארץ

"וּשְׁמַרְתֶּם אַתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי וְלֹא תַעֲשׂוּ מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה הָאֶזְרָח וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם. כִּי אֶת כָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל עָשׂוּ אַנְשֵׁי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם וַתִּטְמָא הָאָרֶץ. וְלֹא תָקִיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמַּאֲכֶם אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר קָאָה אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם".

התורה קושרת בין שמירה על חוקי העריות לזכות לשבת בארץ ישראל. נוכל להבין את הקשר המיוחד הזה על-פי הדימוי בתנ"ך של היחס בין עם ישראל לארץ ישראל כיחסי איש-ואשה, "כִּי יִבְעַל בָּחוּר בְּתוּלָה יִבְעָלוּךְ בָּנָיִךְ". בפנימיות, מי שעובר על איסורי עריות, כופר בקשר אמיתי, שלם ומחייב, בין איש לאשה, ובאותה מדה הוא אינו מבין שהיחס בין עם ישראל לארץ ישראל הוא יחס של שלמות, שלמות העם בשלמות הארץ.

כמו שקדושת חיי הנישואין אינה מאפשרת, חלילה, ששני אנשים יהיו 'שותפים' באשה אחת – כך אי אפשר שארץ ישראל תהיה מחולקת, בנוסח "שתי מדינות לשני עמים" – אלא ארץ אחת לעם אחד, שלמות העם בשלמות הארץ עם שלמות התורה.

[מתוך הממד הפנימי]

פרשת אחרי-מות-קדושים יום חמישי – מי האיש החפץ חיים

"לֹא תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּיךָ לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ אֲנִי הוי". החפץ חיים מונה עשרה סוגים של דיבורים אסורים שאדם צריך להיזהר מהם: לשון הרע, רכילות, שקר, חנופה, ליצנות, אונאת דברים, הלבנת פנים, דברי גאוה, מחלוקת, כעס.

לפי הסוד, עשרה דברים אלו מקבילים לעשר הספירות, עשרה כוחות הנפש היסודיים. בקיצור: הגאוה היא פגם בספירת החכמה. הכעס הוא פגם בספירת הבינה. הלבנת פנים קשורה לדעת. חנופה היא קלקול במדת החסד. ליצנות היא קלקול במדת הגבורה. לשון הרע הוא היפך התפארת (לגנות במקום לפאר). המחלוקת היא פגם במדת הנצח (התנצחות שלילית). הרכילות היא קלקול ההוד (כפי שנסביר). השקר הוא פגם ביסוד (הנקרא "אות אמת"). ואונאת דברים היא במלכות. לזה יש להוסיף שיחה-בטלה שהיא הפגם בספירת הכתר, שמעל המודעות.

נתמקד בפסוק שלנו, "לא תלך רכיל בעמיך". רכילות קשורה להליכה, כמו הקירבה בין השורשים **רכל-רגל** (כמו שמפרש ברש"י). ההליכה היא פעולה הנעשית באופן של הֶרְגֵּל (מלשון רגל), אוטומטי, אינסטינקטיבי – ולכן היא שייכת לממד ה'מוטבע' של הנפש, הספירות התחתונות של כוחות המעשה, ובפרט לספירת **ההוד** (המקבילה לרגל שמאל באברי הגוף). המדה הנפשית-פנימית המתוקנת של ההוד היא **התמימות**, "הולך בתום [בתמימות] ילך בטח", מתוך הודאה והודיה והתמסרות. והנה הרכילות היא מעין "תמימות מזויפת" – תוך כדי הליכה, בלי זדון מפורש אלא כמו סיפור תמים... הקלקול של ההוד קשור לשפיכות דמים, **הוד** נהפך ל-**דוה** (כמו שלמדנו בפרשת מצורע) – וכן הרכילות מביאה לשפיכות דמים, "לא תלך **רכיל** בעמיך לא תעמד על **דם** רעך".

"ריבונו של עולם יהי רצון מלפניך אל רחום וחנון שתזכני היום ובכל יום לשמור פי ולשוני"...

[לפי המאמר שמירת ברית הלשון, בספר מלכות ישראל. ראו שם את נוסח התפילה המלא]

פרשת אחרי-מות-קדושים יום שישי – המולך המודרני

"וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגָּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתֵּן מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ מוֹת יוּמָת עַם הָאָרֶץ יִרְגְּמֵהוּ בָאָבֶן". יש דעות שונות מהי בדיוק עבודת **המולך** שהתורה מתייחסת אליה כל-כך בחומרה, ומכל מקום נראה שהדבר קשור להערצה עיוורת של מושג **המלכות**.

אם כן, הגלגול המודרני של פולחן המולך הוא בפשיזם הקיצוני האומר שהמלך-הממלכה עומדים מעל הכל, עד שהאדם הפרטי מקריב את חייו וחיי יקיריו על מזבח המלכות מתוך שיכרון וטירוף-חושים, כאילו אין כל ערך עצמי לחיי הפרט, חס ושלום. מסירות נפש היא דבר גדול ונשגב, אבל פולחן המולך הוא שנוא ומתועב.

יש לחזור ולשנן את ההלכה הבהירה "אם המלך גזר לבטל מצוה אין שומעין לו". חשוב לקיים את מצות המלך (וגם "דינא דמלכותא" בכלל), אבל חשוב להציב את גבול-הציות שאומר: התורה מעל המלך. אחרת המלך יהפוך למולך...

נחתום ברמז: נבואת משה רבינו מיוחדת בביטוי "**זה הדבר אשר צוה הוי**" שעולה בגימטריא **התורה מעל המלך**.

תחלת חדש אייר ע"ח

מענות ותשובות (1)

תשובות לשאלות במייל

א. אמונה ותורה

[מענה לשאלה על אמונה בה' והתחזקות שלה מתוך המציאות:]

האישור להתנהלות החיים על פי תורה לא בא מתוך מציאות העולם עצמו (לעת עתה כאשר עולם לשון העלם והסתר אלקות) אלא מתוך שני דברים:

א. אמונה – אנחנו מאמינים בני מאמינים ונקודת האמונה שלנו מושרשת בעצם מציאותנו, היא המהות הפנימית שלנו. אך גם היא עלולה להתעלם עמוק עמוק בלא-מודע (כפי שרואים ברוב אנשי הדור שלנו) ללא הדבר השני.

ב. לימוד תורה לעומק (בפרט הממד הפנימי של התורה, תורת החסידות), התורה היא שכל אלוקי וכל מי שמעמיק בה כדבעי לשמה (כלומר ללא נגיעה עצמית ושלא על מנת לקנטר, שאז היא הופכת לסם המות) מתפעם מאורה ויפיה וחש שזו האמת, בלשון חז"ל "ניכרים דברי אמת". כל בעל תשובה אמיתי זוכה לחוויה הזו, ואין אישור, מתוך מציאות נפש האדם עצמו, יותר מזה.

יש בכל דור ודור רעיא מהימנא, המשה שבדור, צדיק הרועה ומפרנס את האמונה של כלל ישראל על ידי 'תורה חדשה' שהוא מלמד. "בראשית ברא [לשון גילוי מתוך ההעלם, יציאה לבר] אלהים **את**" – ר"ת **אמונה תורה** (בגימטריא **תשובה**). משה, רעיא מהימנא, מחבר את האמונה לתורה – **א**מונה **מ**שה **ת**ורה ר"ת **אמת** – משה אמת ותורתו אמת.

ב. ציון יום העצמאות

שאלה

בס"ד

לכבוד הרב שלום וברכה.

כל שנה מחדש בה' באייר אני לא לגמרי שלם עם היחס שלי לאותו יום.

כילד חגגתי, כשהייתי נער התעלמתי אבל בהמשך הרגשתי שלא נכון לא להתייחס ליום כיום שמשהו משמעותי קרה בו. בשנים האחרונות הכרעתי לציין את היום כיום שמחה על נס ההצלה ופתיחת שערי הארץ: חולצה לבנה, חצי הלל כמובן בלי דגלים המנונים ושאר מיני גוזמאות למינהן או הזדהות עם המדינה עצמה אך כן חיבור למציאות הציבורית לשמחה על ההצלה הגדולה וכמובן פתיחת שערי ארץ ישראל.

אני מרגיש שהתעלמות גורפת בונה יחס נפשי לא בריא למציאות ולחיבור לציבור וניראה לי שכך נהגו זקני התלמידים של הרב מהצד הקוקניקי כמו... בנוסף, מבחינתי אני מרגיש שהחיבור שלי לתורה של הרב היא המשך לבית מדרש של הרב קוק עם התאמה למציאות ולדור שלנו. דווקא בגלל זה חשוב לי להשאיר מקום

א לתשומת לב – מדובר במענות פרטיים לשאלות מסוימות ולשואלים מסוימים בהקשר מסוים. הדברים לא נאמרו ולא נערכו כתשובה לרבים, והם מתפרסמים כ"לחם חם ביום הלקחו" בשל הענין והלימוד שיכול להיות מהם כהשראה לרבים.

מכובד בתוכי לבית המדרש בו גדלתי, שהיחס ליום זה משמעותי בו.

למרות כל האמור חשוב לי לקבל את אישור הרב שהתלמידים מהצד הדת״ל (או על כל פנים מי שנראה לו כך) יציינו כך את היום...

באהבה עצומה

תשובת הרב

הענין קשור למדובר ביצהר לפני פסח בענין יחוד שלוש הדמויות, קחהו משם.

הרבי כותב שבודאי צריכים להודות על הנס של שיבת ציון ושל נצחונות ישראל נגד הקמים עליהם (ובודאי לא להתעלם מזה ולסלק את זה ח״ו מהמודעות). יחד עם זאת, אמירת (חצי) הלל היינו לקבוע מעין תקנה-הלכה ואין זה בסמכותנו. תמיד טוב ללכת עם חולצה לבנה (כפסוק המפורש – ״בכל עת יהיו בגדיך לבנים״) ! חותם אורח חיים: טוב לב משתה תמיד !

[הערת המערכת: בנושא המדובר יש עוד תשובות ומאמרים שפורסמו.]

ג. סיפורי הבעש"ט כעצה לנדודי שינה

שאלה

שלומות,

מזה כמעט חצי שנה אני סובל מנידודי שינה קשים מה שמשפיע בצורה קשה על גופי ונפשי וכמובן על חיי המשפחה פרנסה וכו׳. ניסיתי המון דברים ללא הועיל. אני מתחנן אל הרב להכוונה רוחנית ולעצה טובה.

תשובת הרב

תקרא סיפורי בעל שם טוב לפני השינה ותחשוב על הסיפור תוך כדי שאתה נרדם. בשורות טובות !

ד. מחשבות טובתו על הזולת

שאלה

לאחרונה הופיעו לי פגמי עור במצח. האם יש לזה קשר לצרעת האמורה בתורה? האם עלי לראות בכך מסר מהשמים? מה עלי לתקן? האם יש משמעות למצח דווקא?

תשובת הרב

ברכה לרפואה שלמה במהרה.

כתוב בתניא שמחשבות לא טובות על הזולת יותר חמורות מלשון הרע (סבת בעיות בעור) – ״ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם׳ כתיב, ואם תעלה יהדפנו מלבו כהנדוף עשן וכמו מחשבת ע״ז ממש״ (תניא, אגרת הקדש כב). תחזור על פסוק זה ותפנים אותו.

המצח הוא מקום התקשרות הרצון לצדיק, מקום קבלת שליחות מהרבי.

תבשר בשורות טובות.